

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**RAZVOJNA POMOČ EVROPSKE UNIJE V VEČLETNI FINANČNI PERSPEKTIVI
2007–2013**

Ljubljana, september 2010

TANJA MIMOVIĆ

IZJAVA

Študentka Tanja Mimović izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom profesorja dr. Zarjana Fabjančiča, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

Kazalo

Uvod.....	1
1 RAZVOJNA POMOČ	2
1.1 URADNA RAZVOJNA POMOČ	2
1.2 MILENIJSKI RAZVOJNI CILJI	3
1.3 RAZVOJNA POMOČ EVROPSKE UNIJE KOT DEL NJENE RAZVOJNE POLITIKE	4
1.3.1 VIRI FINANCIRANJA RAZVOJNE POMOČI EU	5
2 SUBJEKTI EU, DEJAVNI NA PODROČJU RAZVOJNE POMOČI.....	7
2.1 EVROPSKA KOMISIJA	7
2.1.1 GENERALNI DIREKTORAT (GD) ZA RAZVOJ IN ODNOSE Z AFRIŠKIMI, KARIBSKIMI IN PACIFIŠKIMI DRŽAVAMI	8
2.1.2 EUROPEAID- IZVAJANJE POMOČI V SODELOVANJU Z LOKALNIMI URADI KOMISIJE	10
2.1.3 GD ECHO - DIREKTORAT ZA HUMANITARNO POMOČ.....	11
3 VEČLETNA FINANČNA PERSPEKTIVA 2007-2013.....	13
3.1 FINANČNI INSTRUMENTI RAZVOJNE POMOČI EU	14
3.1.1 DCI - INSTRUMENT ZA RAZVOJNO SODELOVANJE	14
3.1.2 EIDHR – EVROPSKI INSTRUMENT ZA DEMOKRACIJO IN ČLOVEKOVE PRAVICE.....	15
3.1.3 IFS - INSTRUMENT ZA STABILNOST	16
3.1.4 INSTRUMENT ZA HUMANITARNO POMOČ	17
4 PREGLED DOSEŽKOV EU NA PODROČJU RAZVOJNE POMOČI V OBDOBJU VEČLETNE FINANČNE PERSPEKTIVE 2007-2013	18
4.1 PREDHODNO OBDOBJE 2000-2006	18
4.2 LETO 2007.....	18
4.3 LETO 2008.....	20
4.4 LETO 2009.....	22
4.5 LETO 2010.....	23
Sklep.....	25
Literatura in Viri.....	27
Priloge	

Uvod

Zgodovina in kulturne vezi Evropsko unijo (EU) povezujejo z vsemi deli sveta. Danes, s 27 državami in več kot 490 milijoni prebivalcev, ki tvorijo četrtno svetovnega bruto nacionalnega proizvoda (BNP), EU nima druge izbire, kot biti globalna sila (Svet Evropske unije & Evropska komisija, 2007).

EU je od svojega začetka pa do danes, ko šteje 27 držav članic, postala pomemben akter na svetovnem prizorišču. V času nepričakovanih izzivov v ospredje stopa pomen globalnega partnerstva. EU kot svojo prioriteto med drugim postavlja tudi pomoč državam v razvoju (DVR). Te države imajo nizko stopnjo materialne blaginje in so odvisne od pomoči razvitih držav. Če se prekine tok dovajanja razvojne pomoči, lahko nastane še večji razkorak med razvitim in nerazvitim svetom, kar lahko ogrozi stabilnost svetovnega gospodarstva. Na tem področju EU sodeluje z različnimi organizacijami, ki delujejo na področju razvojne pomoči. Skupaj so se zavezali, da bodo do leta 2015 dosegli osem glavnih ciljev, ki stremijo k bistvu razvojne pomoči, to je dokončnemu izkoreninjenju revščine. Ti cilji se imenujejo milenijski razvojni cilji (MRC).

Razvojna pomoč EU se financira preko Evropskega razvojnega sklada (ERS) ter splošnega proračuna EU. V diplomski nalogi bom poudarila financiranje v okviru splošnega proračuna EU, ki mora biti v skladu z večletno finančno perspektivo. Ta predstavlja zgornjo mejo odhodkov za sedemletno obdobje.

Namen mojega diplomskega dela je (1) predstaviti razvojno pomoč EU kot del njene razvojne politike, (2) analizirati delo direktorats Komisije na tem področju ter njihov pomen, (3) analizirati finančne instrumente namenjene razvojni pomoči v sedanji finančni perspektivi ter (4) predstaviti dosedanje dosežke EU in pomen globalnega partnerstva za razvoj, predvsem v času svetovne gospodarske krize.

Svoje diplomsko delo sem razdelila na štiri poglavja. Na začetku bom predstavila razvojno pomoč in razvojne cilje tisočletja, nato pa razvojno pomoč EU kot del njene razvojne politike. Opisala bom pravne ter finančne okvirje za izvajanje razvojne pomoči EU. V drugem poglavju bom prešla na akterje znotraj EU, ki razvojno pomoč omogočajo in dostavljajo. To je ključnega pomena za razumevanje diplomskega dela, saj se znotraj direktorats oblikujejo smernice za razvojno politiko, predlogi za nadaljnje delo, izvaja se nadzor nad učinkovitostjo same razvojne pomoči in mnogo več. Nadaljevala bom s tretjim poglavjem, v katerem bom predstavila trenutno finančno perspektivo 2007–2013: kako se financira in kakšen je njen pomen. Znotraj tega bom analizirala finančne instrumente splošnega proračuna EU, ki so pomembni za izpeljavo projektov za pomoč DVR. V zadnjem poglavju se bom osredotočila na dejansko stanje in dosedanje dosežke EU na področju razvojne pomoči. Analizirala bom vsako leto posamično, od začetka nove finančne perspektive, to je leto 2007, do letošnjega leta. Poudarila bom predvsem odziv Komisije na svetovno gospodarsko krizo, ki se je zgodila v letu 2008. Zanimalo me bo tudi, kje smo pri doseganju MRC, saj so le-ti pokazatelji napredka.

1 RAZVOJNA POMOČ

Razvojna pomoč je namenjena dolgoročnim in razvojnim programom v državah v razvoju, ki izboljšujejo življenjske pogoje njihovih prebivalcev. Gre za pomoč, ki tem državam omogoča, da se postavijo na lastne noge in oblikujejo temelje nadaljnjega razvoja (Pleško, 2009, str. 6). Izraz »države v razvoju« (DVR) se na splošno uporablja za opis držav z nizko stopnjo materialne blaginje. Ne obstaja pa ena sama mednarodno priznana opredelitev. Glede na opredelitve različnih organizacij lahko povzamem, da jim je skupna značilnost revščina, velika zadolženost, nizka gospodarska rast, nepismenost in odvisnost od razvitih držav.

V času, ko se spopadamo s posledicami svetovne gospodarske krize ter naravnimi katastrofami, je razvojno sodelovanje še bolj pomembno. Po podatkih Svetovne banke 1,4 milijarde ljudi živi v skrajni revščini.

Razvite države pa imajo sredstva, politično moč in s tem tudi dejansko zmožnost spremeniti nevzdržne in nesprejemljive razmere v svetu. To so spremembe, h katerim so se obvezale vse države sveta. Razvite države morajo zagotoviti razvojno pomoč zaradi skupne odgovornosti, moralne dolžnosti in konkretnih zavez, ki izhajajo iz članstva v mednarodnih organizacijah (Pleško, 2009, str. 8).

Razlikujemo med bilateralno in multilateralno razvojno pomočjo. Bilateralna razvojna pomoč je neposredna pomoč države darovalke določeni državi prejemnici. Multilateralno razvojno pomoč pa država darovalka nameni mednarodni organizaciji, ki se ukvarja z razvojnimi vprašanji (Pleško, 2009, str. 12). V svoji diplomski nalogi se bom osredotočila na multilateralno razvojno pomoč EU, ki se izvaja preko institucij EU.

Ko govorimo o razvojni pomoči držav, navadno mislimo uradno razvojno pomoč (ODA). Razvojne projekte pa lahko podpira tudi zasebni sektor, kot so zasebniki, podjetja in nevladne organizacije.

1.1 URADNA RAZVOJNA POMOČ

Mednarodno razvojno sodelovanje oziroma mednarodna razvojna pomoč je koncept, temelječ na metodoloških usmeritvah in standardih, ki jih je vzpostavil OECD (Mrak, Bučar, & Kamnar, 2007, str. 52). Gre za pomoč, ki jo nudijo razvite države v podporo ekonomskemu, socialnemu in političnemu razvoju držav. Države donatorice skladno z mednarodnimi zavezami prispevajo delež bruto nacionalnega dohodka (BND) za enakopravnejši in bolj uravnotežen razvoj (Pleško, 2009, str. 4).

Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD), je nastala leta 1961 v Parizu. Prizadeva si, da bi (About OECD, 2010):

- podprli trajnostno gospodarsko rast,
- pospešili zaposlovanje,
- dvignili življenjski standard,
- ohranjali finančno stabilnost,

- nudili gospodarsko pomoč DVR,
- prispevali k rasti svetovne trgovine.

Glavni organ, preko katerega OECD obravnava vprašanja povezana z DVR, pa je Odbor za razvojno pomoč (DAC).

OECD na vsaka tri leta pripravi seznam držav in ozemelj z najmanjšim dohodkom. To so prejemnice uradne razvojne pomoči. Seznam je razdeljen glede na prihodek držav, in sicer od držav in ozemelj z višjim srednjim prihodkom, nadaljuje se z nižjim srednjim prihodkom, sledijo države z nizkim dohodkom na prebivalca, do najmanj razvitih držav. V poglavju Priloge je naveden seznam prejemnic ODA za sedanje triletno obdobje.

Najmanj razvite države opredeli Organizacija združenih narodov (OZN), preostale tri skupine pa OECD povzame po Svetovni banki (Pleško, 2009, str. 10).

Izhajajoč iz klasifikacije OECD, je uradno razvojno pomoč po namenu mogoče razdeliti v dve veliki skupini (Mrak, Bučar, & Kamnar, 2007, str. 51) :

- **HUMANITARNA IN POKONFLIKTNA POMOČ:** Gre za pomoč, ki se daje ob naravnih in drugih nesrečah ali oboroženih spopadih oziroma v nujnih primerih takih razsežnosti, ki jih prizadeto območje oziroma država ne more sama obvladovati (Mrak, Bučar, & Kamnar, 2007, str. 53). Tri osrednje skupine humanitarne pomoči so (Pleško, 2009, str. 4):
 - nujni odzivi na izredne razmere,
 - rekonstrukcija in rehabilitacija,
 - preprečevanje katastrof in pripravljenost nanje.

S pokonfliktno pomočjo se financirajo dejavnosti, ki omogočajo učinkovit prehod k razvojni pomoč, ki je po svoji naravi dolgoročnejša (Mrak, Bučar, & Kamnar, 2007, str. 53).

- **RAZVOJNA POMOČ V OŽJEM POMENU BESEDE:** To je pomoč, ki se financira iz uradnih virov, namenjena pa je krepitvi razvojne zmogljivosti države prejemnice pomoči.

1.2 MILENIJSKI RAZVOJNI CILJI

Razvojno sodelovanje in razvojno pomoč dopolnjujejo *milenijski razvojni cilji*, imenovani tudi *razvojni cilji tisočletja*. So nek skupen okvir delovanja in predstavljajo skupno vizijo razvitih držav na področju razvojne pomoči.

Leta 1992 so se voditelji Združenih narodov na Konferenci o okolju in razvoju prvič dogovorili o konceptu trajnega razvoja. Koncept je dobil nov zagon septembra leta 2000, ko so voditelji svetovnih držav sprejeli Deklaracijo Združenih Narodov za novo tisočletje (Millennium Declaration) in se dogovorili o nizu ciljev, ki naj bi prispevali k zmanjšanju revščine in trajnostnemu razvoju (Milenijski razvojni cilji, 2010). Gre za osem bistvenih

ciljev, ki naj bi bili doseženi do leta 2015. Vsak cilj pa ima še podcilje, ki so bolj podrobno opredeljeni. Milenijski cilji so sledeči (Unicef – Milenijski razvojni cilji, 2010):

- Izkoreniniti skrajno revščino in lakoto;
- Doseči univerzalno zagotovitev osnovne izobrazbe;
- Promovirati enakost spolov in dati več moči ženskam;
- Zmanjšati smrtnost otrok;
- Izboljšati zdravje mater;
- Boriti se proti HIV/AIDSU, malariji in drugim boleznim;
- Zagotoviti trajnostni razvoj okolja;
- Razviti globalno partnerstvo za razvoj.

1.3 RAZVOJNA POMOČ EVROPSKE UNIJE KOT DEL NJENE RAZVOJNE POLITIKE

Razvojno sodelovanje je pomemben element zunanjepolitične dejavnosti EU in njenih držav članic. S skoraj 50 milijardami letne razvojne pomoči je EU največja donatorica na svetu in nosi velik del odgovornosti za uresničevanje zavez, ki sta jih v zvezi s tem prevzela EU in mednarodna skupnost kot celota (Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije – Sektor za načrtovanje politik in raziskave, 2008, str. 77).

Razvojna politika EU je širše opredeljena in vključuje pomoč državam nečlanicam v njeni neposredni bližini, pomoč državam kandidatkam ter seveda državam v razvoju. Pomembno je torej razumeti, da je razvojna pomoč le del razvojne politike EU in je ožje zastavljena, s primarnim ciljem izkoreninjenja revščine.

Bistvo razvojne pomoči EU je predvsem uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja oziroma kot je zapisano v 208. členu Lizbonske pogodbe (Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, 2010) :

Politika Unije na področju razvojnega sodelovanja se izvaja v okviru načel in ciljev zunanjega delovanja Unije. Politika razvojnega sodelovanja Unije in politike razvojnega sodelovanja držav članic se med seboj dopolnjujejo in krepijo.

Glavni cilj politike Unije na tem področju je zmanjšanje in dolgoročno izkoreninjenje revščine. Unija upošteva cilje razvojnega sodelovanja pri politikah, ki jih izvaja in ki lahko vplivajo na države v razvoju.

Po opredelitvi OECD pa predstavlja del razvojne pomoči tudi humanitarna pomoč. Ta je kratkoročna in omogoča učinkovit prehod k razvojni pomoči. Opredelitev humanitarne pomoči EU pa najdemo v 214. členu Lizbonske pogodbe (Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, 2010) :

Dejavnosti Unije na področju humanitarne pomoči potekajo v okviru načel in ciljev zunanjega delovanja Unije. Namenjene so zagotavljanju takojšnje pomoči, podpore in zaščite ljudem v tretjih državah in žrtvam naravnih nesreč ali nesreč, ki jih je povzročil človek, kot odziv na humanitarne potrebe, ki izhajajo iz teh različnih razmer. Ukrepi Unije in držav članic se med seboj dopolnjujejo in krepijo.

Dejavnosti humanitarne pomoči se izvajajo v skladu z načeli mednarodnega prava in z načeli nepristranskosti, nevtralnosti in nediskriminacije.

Lizbonska pogodba je torej pomemben pravni akt, ki opredeljuje razvojno politiko, in je posledica predhodnih pogodb in ureditev na tem področju. Pomemben dokument je tudi Evropsko soglasje o razvoju, ki je bilo sprejeto decembra 2005. Po navedbah Evropskega parlamenta (EVROPSKI PARLAMENT – Splošni pregled razvojne politike, 2010) je to predvsem prvo tovrstno besedilo, skupno institucijam Skupnosti in državam članicam. Nov nabor poenotenih načel usmerja dejavnosti Komisije in 27 držav članic. Soglasje je v skladu z razvojnimi cilji tisočletja, ki so jih leta 2000 sprejeli Združeni narodi. Glavni cilj razvojne politike pa je odprava revščine. Parlament tudi poudarja, da so osnove te politike spodbujanje dobrega upravljanja, demokracije in človekovih pravic ter partnerski odnos z državami v razvoju. Kasneje, v letu 2007, je bilo sprejeto tudi Evropsko soglasje o humanitarni pomoči.

Razvojna pomoč EU je namenjena vsem državam v razvoju, njeno prednostno področje pa je Afrika. To opredeljuje tudi leta 2005 sprejeta Strategija EU-ja za Afriko. V njej se je EU zavezala, da bo vsaj polovico povečanja razvojne pomoči namenila Afriki (Pleško, 2009, str. 17). Poleg Afrike pa obstaja poseben odnos tudi do držav Karibov in Pacifika. Skupno jih imenujemo države Afrike, Karibov in Pacifika (AKP države).

Zaradi zgodovinskih razlogov (kolonializem) so imele nekatere evropske države do držav AKP, predvsem afriških, poseben odnos, ki se je izrazil že ob ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti l. 1958. Odnosi Unije s tretjimi državami so bili prvič uradno potrjeni leta 1964 z Yaoundejsko konvencijo (EVROPSKI PARLAMENT – INFORMACIJSKA PISARNA ZA SLOVENIJO: Gradivo za medije, 2010).

Po navedbah Komisije razvojna pomoč EU predstavlja kar 60 % ODE.

1.3.1 VIRI FINANCIRANJA RAZVOJNE POMOČI EU

• Proračun EU

Proračun se oblikuje za eno proračunsko leto in predstavlja vse postavke prihodkov in odhodkov EU. Njegova posebnost je, da morajo biti prihodki in odhodki vedno v ravnovesju in torej ne sme priti do primanjkljaja. Proračun mora biti vedno v skladu z začrtano večletno finančno perspektivo oziroma finančnim okvirjem.

Formalno predstavlja finančni okvir podlago za krepitev proračunske discipline in nadzor nad rastjo javnofinančnih odhodkov EU ter omogoča nemoten potek letnega proračunskega postopka, vsebinsko pa gre za strateški dokument, ki srednjeročno začrta ključne usmeritve javnih financ EU na podlagi prednostnih ciljev EU, dogovorjenih na politični ravni. Zaradi vsega omenjenega večletni finančni okvir v veliki meri določa strukturo in obseg letnih proračunov (Čok, 2009, str. 72).

Proračun EU se v glavnem financira iz lastnih virov Unije. Te sestavljajo: carine, kmetijske dajatve, prelevmani na sladkor; sredstva iz naslova davka na dodano vrednost (DDV) ter sredstva, ki temeljijo na bruto nacionalnem dohodku (BND) (Evropska komisija – Generalni

direktorat za proračun, 2007). Največji del prihodkov predstavljajo sredstva iz naslova BND, in sicer kar 69 % celotnih prihodkov Unije.

Glavne skupine odhodkov v obdobju večletne finančne perspektive 2007–2013 pa so namenjene izvajanju politik EU, in sicer : Trajnostna rast; Naravni viri; Svoboda, varnost in pravica; Državljanstvo; EU kot globalni partner; Uprava; Nadomestila novim državam (EUROPEAN COMMISSION – FINANCIAL PROGRAMMING AND BUDGET, 2010). V poglavju Priloge je priložena tabela trenutne večletne finančne perspektive, ki je predstavljena glede na področja politik EU.

Sredstva za razvojno pomoč se črpajo preko finančnih instrumentov, te pa najdemo pod naslovom »EU kot globalni partner« in jih bom podrobneje predstavila v poglavju Večletna finančna perspektiva 2007–2013.

- **Evropski razvojni sklad (ERS)**

Evropski razvojni sklad (ERS) je glavni instrument, ki zagotavlja sredstva za razvojne programe v državah AKP ter čezmorskih državah in ozemljih (ČDO). Ustanovljen je bil leta 1957 z Rimsko pogodbo, z namenom zagotoviti tehnično in finančno pomoč afriškim državam, ki so bile še vedno kolonizirane, ter državam, s katerimi so bile določene države Evropske skupnosti zgodovinsko povezane. Njegov pomen se je skozi čas postopno razvijal. Vsaka konvencija je namreč ustvarjala nove razvojne projekte in povečevala moč Skupnosti. Od zaključka prve konvencije leta 1964 cikli Evropskega razvojnega sklada sledijo petletnim ciklom konvencij oziroma sporazumov (European development fund (EDF), 2010):

- Prvi ERS: 1959–1964,
- Drugi ERS: 1964–1970 (Yaoundé I),
- Tretji ERS: 1970–1975 (Yaoundé II),
- Četrti ERS: 1975–1980 (Lomé I),
- Peti ERS: 1980–1985 (Lomé II),
- Šesti ERS: 1985–1990 (Lomé III),
- Sedmi ERS: 1990–1995 (Lomé IV),
- Osmi ERS: 1995–2000 (Revizija Lomé IV),
- Deveti ERS: 2000–2007 (Cotonou sporazum),
- Deseti ERS: 2008–2013 (Revizija Cotonou sporazuma).

ERS se financira s posebnimi prispevki držav članic EU in ne predstavlja dela splošnega proračuna EU. Ima svojo lastno finančno regulacijo.

Čeprav je na podlagi prošnje Evropskega parlamenta v proračunu Skupnosti že od leta 1993 rezervirana postavka za ERS, Sklad še vedno ni vključen v splošni proračun Skupnosti. Financirajo ga države članice, zanj veljajo posebna finančna pravila, upravlja pa ga poseben odbor. V obdobju 2008–2013 bo geografska pomoč, dodeljena državam AKP in ČDO, še naprej financirana predvsem iz ERS (EVROPSKI PARLAMENT – INFORMACIJSKA PISARNA ZA SLOVENIJO: Gradivo za medije, 2010).

Za vodenje ERS pa sta odgovorni predvsem Komisija in Evropska Investicijska banka (EIB).

Državam AKP je bil za obdobje 2008–2013 v okviru 10. evropskega razvojnega sklada dodeljen proračun v višini 23 milijard EUR, kar je skoraj še enkrat toliko kot v okviru 9. evropskega razvojnega sklada. Znotraj te dodelitve je bilo 3 milijarde EUR namenjenih spodbujevalnemu deležu za krepitev in podporo programa o upravljanju v državah AKP (Evropska komisija, 2008, str. 4).

2 SUBJEKTI EU, DEJAVNI NA PODROČJU RAZVOJNE POMOČI

Ker je razvojna pomoč del zunanjega sodelovanja EU, je v sam proces od opredelitve politike razvojnega sodelovanja do same izvedbe razvojne pomoči vključenih veliko subjektov EU ter njenih globalnih partnerjev. Pomembno vlogo imajo predvsem tri bistvene institucije EU, in sicer Evropski parlament (EP), Svet Evropske unije ter Evropska komisija.

Za Evropski parlament so bistvenega pomena odnosi s tretjimi državami, ki niso članice Evropske unije. Zato obstaja vrsta delegacij, ki vzdržujejo dialog s parlamenti teh držav in imajo pomembno vlogo pri širjenju vpliva Evrope v tujini (EVROPSKI PARLAMENT – INFORMACIJSKA PISARNA ZA SLOVENIJO: Gradivo za medije, 2008).

Svet EU zastopa države članice, njegovih zasedanj se udeležuje po en minister iz vsake nacionalne vlade EU. Od tem, ki so na dnevnem redu, je odvisno, kateri minister se bo udeležil zasedanja (EUROPA – Institucije in drugi organi Evropske unije, 2010). Obstaja devet različnih sestav sveta, za razvojno pomoč pa je pomemben Svet EU za splošne zadeve in zunanje odnose (GAERC).

Najpomembnejši organ, ki dejansko izvaja programe razvojne pomoči, pa je Komisija.

2.1 EVROPSKA KOMISIJA

Komisija je gonilna sila pri izgradnji Evrope. Ta vloga pobudnice izhaja iz dejstva, da po Pogodbah edino ona lahko daje predloge, katerih končni cilj je sprejemanje odločitev Skupnosti. V tej vlogi Komisije ne more nadomestiti nobeno drugo telo in nobena posamezna država (Moussis, 1999, str. 55).

Komisijo predstavljajo komisarji, ki so zadolženi za različne resorje. V letošnjem letu je na čelu Evropske komisije že drugi mandat **Jose Manuel Barroso**, poleg njega pa v Komisiji deluje še 26 komisarjev. V prihodnjih petih letih bodo za področje zunanjih odnosov, razvojnega sodelovanja ter razvojne pomoči zadolženi:

- **Catherine Ashton** – visoka predstavnica Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko,
- **Kristalina Georgieva** – komisarka za Mednarodno sodelovanje, humanitarno pomoč in krizno odzivanje,
- **Andris Piebalgs** – komisar za razvoj.

Zunanja pomoč Komisije se izvaja na tri glavne načine. Izbira načina je odvisna od skupne analize razmer v državi in sektorskega okolja, ki jo opravita Komisija in zadevna vlada.

Spodbujanje projektov se uporablja za podporo nedržavnih akterjev, za regionalne programe, ali ko pogoji ne dovoljujejo uporabe državnih struktur. Namen **sektorskega pristopa** je podpiranje sektorskih politik in strategij, ki se spremljajo na podlagi meril in kazalnikov uspešnosti. S **splošno proračunsko podporo** ES prav tako podpira cilje na nacionalni ali makro ravni, ki so bili izraženi v nacionalnih usmeritvenih in strateških dokumentih, pri čemer se sredstva prenesejo v nacionalno zakladnico države upravičenke. Sektorski pristop in uporaba proračunske podpore sta kot prednostni način zagotavljanja pomoči skladna z usmeritvami Evropskega soglasja o razvoju (Evropska komisija, 2008, str. 9).

Pomemben dogodek v organizaciji Komisije na področju razvoja so Evropski razvojni dnevi (*EU development days*). Prvič so bili organizirani leta 2006, postali pa so tradicionalen dogodek na visoki ravni v evropskem in mednarodnem merilu. Vsako leto na njih sodeluje tudi do 3000 udeležencev, ki zastopajo približno 1200 razvojnih organizacij in organizacij civilne družbe z vseh celin. Na razvojnih dnevih lahko pri razpravi sodelujejo predstavniki javnih uprav, parlamentov, lokalnih organov, civilne družbe, mednarodnih organizacij, akademskih krogov, razvojnih agencij, medijev in zasebnega sektorja. Tako imajo priložnost, da obravnavajo glavne izzive za sodelovanje na področju razvoja in predlagajo nove pobude. Namen dnevov je tudi povečati ozaveščenost javnosti na področju razvoja in sodelovanja. Širša javnost se lahko udeleži vzporednih dogodkov kot so umetnostne razstave, festivali, koncerti in delavnice (eudays.eu, 2010).

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila delo uradov in direktoriatov Komisije, ki skrbijo za izvedbo razvojne politike ter razvojne pomoči.

2.1.1 GENERALNI DIREKTORAT (GD) ZA RAZVOJ IN ODNOSE Z AFRIŠKIMI, KARIBSKIMI IN PACIFIŠKIMI DRŽAVAMI

GD za razvoj in odnose z AKP državami je odgovoren za prispevek Komisije k zunanjim odnosom EU z več kot polovico držav sveta. Poleg tega oblikuje razvojno politiko Komisije in jo širi po vsem svetu. Kot tak ima tudi namen prikazati dodano vrednost Evrope, ki deluje skupaj pri reševanju velikih izzivov, s katerimi se sooča svet. Ravno tako je njihovo poslanstvo pripomoči k zmanjšanju in končnemu izkoreninjenju revščine v DVR. To dosegajo s spodbujanjem trajnostnega razvoja, demokracije, miru in varnosti. GD za razvoj in odnose z AKP spodbuja in oblikuje razvojno politiko, kot je to določeno v Pogodbi o EU. Spodbuja evropski pristop k razvoju v državah EU, da bi tako spodbudili mednarodno razpravo in bolj učinkovito delo za boj proti revščini (European Commission – Development, 2010).

GD sodeluje z Afriko, Karibi in Pacifikom, Afriško Unijo, regionalnimi gospodarskimi skupnostmi ter ČDO na vseh področjih, katera izhajajo iz Cotonujskega sporazuma in strategij, ki so vezane na te države. Ravno tako usklajuje in nadzira financiranje, zagotovljeno preko EDF ter proračuna EU.

GD je zadolžen za 6 tematskih razvojnih programov, in sicer (European Commission – Development Programmes, 2010):

1. INVESTING IN PEOPLE - VLAGANJE V LJUDI

Ta program je glavni za doseganje razvojnih ciljev tisočletja v državah AKP. Stebri tega programa so:

- **ZDRAVJE ZA VSAKOGAR**
Program se osredotoča na krize človeških virov v zdravstvenih sistemih; bolezni, ki so povezane z revščino (HIV/AIDS, malarija in tuberkuloza); dostop do javnih dobrin; spodbujanje spolnega zdravja; spodbujanje pravic na tem področju.
- **IZOBRAŽEVANJE, ZNANJE, SPRETNOSTI**
Program se osredotoča na spodbujanje splošnega dostopa do kakovostnega osnovnošolskega izobraževanja in nadaljnega (poklicnega) izobraževanja.
- **ENAKOST MED SPOLOMA**
Tu je poudarek na krepitvi vloge žensk, izboljšanje pismenosti med odraslimi ženskami ter krepitev enakosti med spoloma na področjih, kjer je to pomembno.
- **DRUGI VIDIKI ČLOVEKOVEGA IN SOCIALNEGA RAZVOJA**
Ta steber vključuje ostale dejavnike razvoja, človekovih pravic, demokracije, boja proti nasilju in podobno.

Z željo, da bi partnerskim državam pomagala doseči razvojne cilje novega tisočletja, strategija predlaga podpirne dejavnosti v okviru štirih glavnih stebrov. Skupni proračun, ki je tej strategiji namenjen za obdobje 2007–2013, znaša 1,06 milijarde EUR (Evropska komisija, 2008, str. 7).

2. NEDRŽAVNI AKTERJI IN ORGANI LOKALNIH SKUPNOSTI V RAZVOJNEM PROCESU

Ta program ima tri glavne cilje:

- Spodbujati vključujočo in pooblaščno civilno družbo v DVR, kjer lahko nedržavni akterji in lokalne oblasti sodelujejo pri zmanjšanju revščine in trajnostnemu razvoju.
- Ozaveščanje javnosti oziroma spremeniti odnos do razvojnih problemov v EU (tako trenutnih kot bodočih članic), da bi mobilizirali večjo javno podporo za ukrepe proti revščini.
- Spodbujati dejavnosti, ki so namenjene okrepitvi usklajevanja in komunikacije med mrežami nedržavnih akterjev in lokalnih oblasti v sedanjih in bodočih članicah EU.

EU priznava ključni pomen, ki ga imajo nedržavni akterji kot strateški partnerji v političnem, socialnem in ekonomskem dialogu ter kot ključni akterji pri zagotavljanju pomoči. Unija spodbuja konstruktiven dialog z vsemi vrstami nedržavnih akterjev in organov lokalnih skupnosti (Evropska komisija, 2008, str. 7).

3. OKOLJE IN TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE Z NARAVNIMI VIRI, VKLJUČNO Z ENERGIJO

Program se nanaša na sedanje izzive slabega globalnega okoljskega upravljanja in podnebne spremembe. Ravno tako vključuje problem nezadostnega dostopa do energije ter varnost pri oskrbi z energijo.

4. PRESKRBA S HRANO

Program je še eden od korakov k doseganju MRC. Prednostne strateške naloge tega programa so podpiranje dobave mednarodnih javnih dobrin (raziskovanje in tehnologija), spodbujanje inovacij pri preskrbi s hrano, zagotavljanje preskrbe s hrano v izrednih razmerah.

5. SODELOVANJE S TRETJIMI DRŽAVAMI NA PODROČJU MIGRACIJ IN AZILA

Splošni cilj tega programa je pomagati državam nečlanicom EU pri upravljanju migracijskih tokov. Osredotoča se na krepitev upravnih zmogljivosti v državah izvora ter na dajanje pobude za sodelovanje med partnerji iz držav izvora, tranzita in namembnih držav (partnerji naj bi delili izkušnje in metode dela o različnih vidikih migracije).

6. DRŽAVE AKP-PODPISNICE PROTOKOLA O SLADKORJU

Poleg Cotonujskega sporazuma je bil podpisan tudi protokol o sladkorju z naslednjimi državami: Barbados, Belize, Republika Kongo, Fidži, Gvajana, Slonokoščena obala, Jamajka, Kenija, Madagaskar, Malavi, Mauritius, Mozambik, Saint Kitts in Nevis, Surinam, Svazi, Tanzanija, Trinidad in Tobago, Uganda, Zambija, Zimbabve.

EU se je s tem protokolom zavezala, da bo kupovala in uvažala 1.3 M ton sladkorja letno iz teh držav, po zajamčenih cenah. Te pa so se zavezale, da bodo te količine dobavile. Tekom let so se vzpostavili drugi ukrepi, ki zagotavljajo bolj privlačne in trajne pogoje za širši krog DVR za dobavo sladkorja v EU.

Ta program je torej namenjen implementaciji novosti na področju uvoza sladkorja, te pa so seveda v prid DVR.

2.1.2 EUROPEAID – IZVAJANJE POMOČI V SODELOVANJU Z LOKALNIMI URADI KOMISIJE

EuropeAid dela več, kot le zagotavlja pomoč. Tako aktiven kot proaktiven akter na področju razvoja, se ukvarja z globalnimi izzivi, promovira dobro upravljanje, človekov in družbeni razvoj, varnost in migracije, naravne vire in še več (European Commission – EuropeAid, 2010).

Pod okriljem EuropeAid se izvaja cela paleta aktivnosti. Jedro njegovega delovanja pa je vsekakor dostavljanje (razvojne) pomoči. To dosega z uporabo finančnih instrumentov, in sicer:

- Instrument za razvojno sodelovanje (DCI),
- Instrument za demokracijo in človekove pravice (EIDHR),
- Instrument za stabilnost,
- Evropski razvojni sklad (ERS).

Prvi trije instrumenti so vključeni v splošni proračun EU, ERS pa je ločen od proračuna in se financira le s prispevki držav članic. Instrumente, ki so del proračuna, bom predstavila v poglavju Večletna finančna perspektiva 2007–2013.

Urad deluje tam, kjer pomoč najbolj potrebujejo. Za dodelitev sredstev so potrebne predhodne analize in posvetovanja. Po izvedbi samih projektov pa je potrebno dosledno preverjanje ali je bila pomoč učinkovita in odgovorna. Sama pomoč pa je vedno učinkovita in kvalitetna.

Trenutno EuropeAid izvaja različne projekte razvojne pomoči, spodaj pa sta primera dveh programov (European Commission – EuropeAid, 2010):

- **EU-AKP PROGRAM ZA MIKRO KREDITE**

Ta program pomaga revnim prebivalcem v državah AKP. Omogoča jim boljši dostop do ustreznih finančnih produktov in storitev. Program tako tudi gradi zmogljivosti mikrofinanciranja. Projekt se financira iz desetega EDF za obdobje 2005–2010, namenjenih je 15 milijonov EUR. Denar je namenjen dostopu do ranljivega prebivalstva, spodbujanju potrošnikove moči in doseganju odgovornega financiranja za vse.

- **EURO-SOLAR**

Gre za program Komisije, katere cilj je zmanjšati revščino, tako da izoliranim podeželskim skupnostim, ki nimajo dostopa do elektrike, ponuja obnovljive vire električne energije. Proračun za ta program je 30 milijonov EUR.

2.1.3 GD ECHO – DIREKTORAT ZA HUMANITARNO POMOČ

Evropska komisija od leta 1960 zagotavlja humanitarno pomoč ljudem v tretjih državah, ki jih prizadenejo spori ali nesreče, tako naravne kot tiste, ki jih povzroči človek. Zaradi številnih operacij, ki so se izvajale od konca osemdesetih let 20. stoletja, je humanitarna pomoč postala bistven element zunanjepolitičnega delovanja Skupnosti. Od leta 1992 izvajanje humanitarne pomoči ES usklajuje Generalni direktorat za humanitarno pomoč (GD ECHO), ki se je z leti prilagodil vse bolj zahtevnim in spreminjajočim se humanitarnim izzivom. Evropska unija, ki združuje Evropsko komisijo in države članice, je največji donator humanitarne pomoči na svetu (EVROPSKI PARLAMENT – Splošni pregled razvojne politike, 2010).

ECHO se pri financiranju in usklajevanju svojih operacij (zagotovitev nujne humanitarne pomoči in reševalnih ekip, vzpostavitev začasnih komunikacijskih sistemov ipd.) opira na svoje humanitarne partnerje, ti pa so: nevladne organizacije (NVO), specializirane agencije ZN in mednarodni Rdeči križ.

Vsak partner ima posebno vlogo. NVO imajo pogosto ključno vlogo v regijah, ki jih je prizadela državljanska vojna in v katerih je bil agencijam ZN ali Rdečemu križu zavrnjen dostop, tako da so v teh regijah navzoče samo NVO. V zapletenih krizah, ki zajemajo veliko območje in vključujejo velike premike prebivalstva, lahko le velike agencije ZN, kot je Svetovni program za prehrano ali Urad visokega komisarja za begunce (UNHCR), dostavijo velike količine pomoči vsem žrtvam. Mednarodni odbor Rdečega križa, ki ima svoje predstavnike po vsem svetu, je tako pogosto organizacija, ki lahko najhitreje posreduje pomoč regijam, ki jih je prizadela nepredvidena naravna nesreča (EUROPA – Človekoljubna pomoč, 2010).

Humanitarna pomoč EU pa se razdeli na tri vrste pomoči (EUROPA – Človekoljubna pomoč, 2010):

- **NUJNA POMOČ** – V obliki denarja za nakup in dostavo osnovnih dobrin (zdravila, hrana, bivališče ...). Ta pomoč mora biti hitra in prilagodljiva;
- **POMOČ V HRANI** – Redne količine hrane regijam, ki jih je prizadela lakota ali suša (zagotoviti zaloge hrane, dokler se ne vzpostavijo običajne razmere) ter nujna pomoč v hrani tam, kjer je nenadno pomanjkanje posledica nesreč, ki jih je povzročil človek (ali nepredvidenih naravnih nesreč);
- **POMOČ BEGUNCEM** – Pomoč beguncem, ki so jih izgnali iz svoje države, in osebam, razseljenim znotraj njihove države ali regije.

Hitro zagotavljanje pomoči omogočajo posebna določila finančne uredbe in njena izvedbena pravila, ki Komisiji dopuščajo sprejemanje izrednih odločitev o finančni pomoči. Nov postopek odločanja Komisiji omogoča, da za humanitarne operacije sprostijo do 3 milijone EUR v roku 72-ih ur in do 10 milijonov EUR v roku 10-ih dni, in sicer s skrajšanimi proračunskimi postopki ob nastopu humanitarne katastrofe. Poleg tega so partnerji Generalnega direktorata ECHO (teh je več kot 200) podpisali bodisi okvirni partnerski sporazum (za nevladne in mednarodne organizacije) bodisi finančni in administrativni okvirni sporazum (za agencije ZN). Ti predhodni pogodbeni sporazumi so olajšali in pospešili razporeditev sredstev, ob tem pa spodbudili odgovornost partnerjev Generalnega direktorata ECHO (EVROPSKI PARLAMENT – Splošni pregled razvojne politike, 2010).

Načela humanitarne pomoči, na katera se naslanja tudi ECHO, pa so: načelo človečnosti, nevtralnosti, nepristranskosti in neodvisnosti. GD ECHO razporeja finančno pomoč na podlagi teh načel in na podlagi ocen o humanitarnih potrebah.

Primarna vira financiranja dejavnosti GD ECHO sta splošni proračun EU in Evropski razvojni sklad (ERS). ERS je namenjen za izvajanje humanitarne pomoči za AKP države. Ob izrednih in nepričakovanih razmerah lahko GD zaprosi tudi za dodatna sredstva iz proračunske rezerve, saj teh izdatkov ob sestavljanju proračuna ni bilo mogoče opredeliti.

Primer humanitarne pomoči, ki jo izvaja ECHO, je v Afganistanu. Kot je navedeno na spletnem naslovu ECHO (European Commission – Humanitarian aid, 2010), je vključen v podporo teh ljudi že od leta 1992. Od leta 2001 je ECHO zagotovil več kot 483 milijonov

EUR za humanitarno pomoč za zadovoljevanje osnovnih potreb afganistanskega prebivalstva. Državlјanska vojna v Afganistanu je do padca talibanskega režima 2001 povzročila veliko nestabilnost in ranljivost med prebivalstvom. Prav tako pa je Afganistan pogosto na udaru naravnih nesreč, kar še bolj poslabšuje že tako oslabiljen položaj prebivalstva.

V letošnjem letu pa je Komisija financirala 33 milijonov EUR humanitarne pomoči za pomoč ljudem, prizadetim od spopadov in nesreč. Komisija jim zagotavlja zaščito, hrano, zatočišče, vodo in sanitarne naprave.

3 VEČLETNA FINANČNA PERSPEKTIVA 2007–2013

Finančna perspektiva pomeni dogovor o ključnih prednostnih nalogah in okvirih proračunskih odhodkov Evropske unije za večletna obdobja. Določa torej temeljni okvir za evropske politike v naslednjih letih. Prejšnja finančna perspektiva EU je veljala za obdobje med letoma 2000 in 2006, zato je bilo v letih 2004–2006 v okviru EU veliko energije usmerjeno v iskanje soglasja glede nove strukture izdatkov za obdobje 2007–2013 (Vlada Republike Slovenije – Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve, 2010).

Za to sedemletno obdobje je bilo odobrenih **974 769 milijonov EUR za prevzem obveznosti ali 1,03 % bruto nacionalnega dohodka (BND) EU-27** (Evropska komisija – Generalni direktorat za proračun, 2010).

»Finančni okvir, ki so ga potrdile države članice, Evropski parlament in Komisija, je izhodišče za odzivanje na izzive 21. stoletja, s katerimi se soočamo danes. Z vnaprejšnjim načrtovanjem lahko skupne politike razvijamo in izvajamo v dovolj dolgem časovnem obdobju, da se pokaže njihova učinkovitost.«

Dr. Dalia Grybauskaitė, evropska komisarka za finančno načrtovanje in proračun (Evropska komisija – Generalni direktorat za proračun, 2010).

Finančna perspektiva ni večletni proračun, ampak je zgornja meja odhodkov za obdobje sedmih let. Letne proračune pa se sprejema vsako proračunsko leto.

Sredstva, namenjena razvojni pomoči in ostalim izdatkom na področju zunanjih dejavnosti EU, se nahajajo pod naslovom »EU kot globalni partner«. Za obdobje 2007–2013 je temu področju namenjenih do 55 935 milijonov EUR.

Znotraj te postavke so finančni instrumenti, ki se nanašajo na vlogo Evropske unije v svetu. Tu je razvojna pomoč, Skupna zunanja in varnostna politika, Predpristopna pomoč, Evropsko sosedstvo in partnerstvo ter drugi ukrepi.

Finančni instrumenti, ki so znotraj splošnega dela proračuna EU namenjeni le črpanju sredstev za razvojno pomoč, so naslednji:

- Instrument za razvojno sodelovanje (DCI),
- Instrument za stabilnost (FCI),
- Instrument za demokracijo in človekove pravice (EIDHR),
- Instrument za humanitarno pomoč,

- Rezerva za nujno pomoč.

3.1 FINANČNI INSTRUMENTI RAZVOJNE POMOČI EU

3.1.1 DCI – INSTRUMENT ZA RAZVOJNO SODELOVANJE

Program DCI je nadaljevanje dosedanjega programa ALA. Njegovi projekti so usmerjeni v podporo in pomoč demokratičnim procesom, človekovim pravicam, zakonodaji, hitrejšemu in trajnostnemu razvoju (vključno z njegovimi političnimi, gospodarskimi, socialnimi in okoljevarstvenimi vidiki), prehodu na tržno gospodarstvo, razvoju mednarodnih meril pri varstvu okolja in upravljanju naravnih virov ter krepitvi partnerstva z Evropsko unijo in regijo, v kateri se nahaja posamezna država. Velik poudarek je namenjen tudi sodelovanju z nevladnimi organizacijami na področjih kot so človekove pravice in pravice otrok, zdravstvu, boju proti aidsu in revščini ipd. (Vlada Republike Slovenije – Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve, 2010). ALA predstavlja predhodni program, vendar le za območje Azije in Latinske Amerike, zato je DCI nadgradnja le-tega – vključuje še Južno Afriko. Za obdobje 2007–2013 je za DCI namenjenih 16,8 milijarde EUR.

DCI nadomešča vrsto instrumentov, ustvarjenih skozi čas. Cilj tega instrumenta je izboljšanje razvojnega sodelovanja. Skupnost s tem instrumentom financira DVR, ki so na seznamu OECD/DAC.

DCI je razdeljen v tri sklope programov, in sicer (EUROPA – General development framework, 2010):

1. *Geografski programi* zajemajo sodelovanje s partnerskimi državami in regijami na podlagi geografske lege. Gre za pet regij, in sicer Latinsko Ameriko, Azijo, Srednjo Azijo, Bližnji vzhod in Južno Afriko. Pomoč je namenjena podpiranju ukrepov v okviru naslednjih področij:
 - Podpora izvajanju politik, katerih cilj je izkoreninjenje revščine in uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja;
 - Obravnava osnovnih potreb prebivalstva, predvsem osnovnega izobraževanja in zdravstva;
 - Spodbujanje socialne kohezije in zaposlovanja;
 - Spodbujanje upravljanja, demokracije, človekovih pravic in institucionalnih reform;
 - Spodbujanje partnerskih držav in regij na področju trgovine in regionalnega povezovanja;
 - Spodbujanje trajnostnega razvoja z varstvom okolja in trajnostnega upravljanja z naravnimi viri;
 - Podpora trajnostnemu, celostnemu upravljanju vodnih virov in spodbujanje večje uporabe trajnostnih energetske tehnologij;
 - Pomoč državam v razmerah po krizi in nestabilnim državam.

2. Geografske programe dopolnjujejo *tematski programi*. Pokrivajo posebno področje dejavnosti v interesu skupine partnerskih držav, ki niso določene geografsko, ali dejavnosti sodelovanja, ki se osredotočajo na različne regije ali skupino partnerskih držav, ali pa mednarodno dejavnost, ki ravno tako ni geografsko določena. Z drugimi besedami, njihov obseg uporabe je širši kot so geografski programi, saj ne zajemajo le držav upravičenih do geografskega sodelovanja DCI, ampak tudi države in regije upravičene v okviru Evropskega razvojnega sklada (ERS) in v skladu z Uredbo (ES) št. 1638/2006. Glede na omenjeno uredbo obstaja 5 področij tematskih programov:

- Vlaganja v človeške vire;
- Okolje in trajnostno upravljanje z naravnimi viri;
- Spodbujanje nedržavnih akterjev in lokalnih oblasti;
- Izboljšanje varnosti preskrbe s hrano;
- Sodelovanje na področju migracij in azila.

3. *Program spremljevalnih ukrepov za 18 držav AKP* podpisnic protokola o sladkorju, namenjenih za pomoč tem državam po sladkorni reformi Evropske skupnosti.

3.1.2 EIDHR – EVROPSKI INSTRUMENT ZA DEMOKRACIJO IN ČLOVEKOVE PRAVICE

Za uveljavljanje človekovih pravic po svetu EU financira Evropski instrument za demokracijo in človekove pravice. Instrument ima na voljo 1,1 milijarde EUR za obdobje 2007–2013 in si prizadeva uveljaviti človekove pravice in demokracijo v svetovnem merilu. Usmerjen je na štiri področja (EUROPA – Človekove pravice, 2010):

- Krepitev demokracije, odgovorno vodenje države in pravno državo (podpora političnemu pluralizmu, svobodni mediji in dobro delujoč pravosodni sistem);
- Ukinitve smrtne kazni v državah, kjer jo še imajo;
- Boj proti mučenju z izvajanjem preventivnih ukrepov (npr. policijsko usposabljanje in izobraževanje) in kazenskih ukrepov (npr. ustanavljanje mednarodnih razsodišč in kazenskih sodišč);
- Boj proti rasizmu in diskriminaciji manjšin in avtohtonih ljudstev z zagotavljanjem spoštovanja političnih in državljanskih pravic.

V okviru instrumenta se financirajo tudi projekti na področju enakosti spolov in zaščite otrok. Instrument prav tako podpira skupne ukrepe EU in drugih organizacij, ki se ukvarjajo z varstvom človekovih pravic, kot so Združeni narodi, Mednarodni odbor Rdečega križa, Svet Evrope in Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (EUROPA – Človekove pravice, 2010).

Glavno tematsko orodje EU, Evropski instrument za demokracijo in človekove pravice, je konkretni izraz pomembnosti, ki jo EU pripisuje tej politiki. Posreduje lahko namreč tam, kjer EU običajno ni prisotna, in kar je še bolj pomembno – posreduje lahko tudi brez soglasja tretjih držav. Glavni upravičenci do tega instrumenta so skupine in posamezniki, ki se borijo za demokracijo, človekove pravice in temeljne svoboščine v okviru civilne družbe (Evropska komisija, 2009).

3.1.3 IFS – INSTRUMENT ZA STABILNOST

Program tehnične pomoči je namenjen stabilnosti in podpori državam v kriznih razmerah, ki so upravičene do tovrstne pomoči. V glavnem gre za podporo nevladnim organizacijam, ki nudijo pomoč ženam in otrokom, žrtvam nasilja, pa tudi promociji človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter demokracije, pomoč ekonomsko-socialnim ukrepom, civilni družbi in medijem (Republika Slovenija. Ministrstvo za finance – Razpisi, 2010). Je tudi strateško orodje za reševanje globalnih varnostnih in razvojnih izzivov kot dopolnilo geografskim instrumentov. V veljavi je od 1. januarja 2007 in nadomešča več različnih instrumentov s področja drog, min, ljudi, ki so bili prisiljeni zapustiti svoje domove, kriznega upravljanja, sanacije in obnove (Instrument for Stability (IfS) – EU in action, 2010).

Za preučevano obdobje 2007–2013 je za ta instrument namenjenih do 2 milijardi EUR.

Instrument je sestavljen iz dveh komponent – kratkoročne (ki jo upravlja Generalni direktorat za zunanje odnose) in dolgoročne (upravlja jo EuropeAid).

- **Kratkoročna komponenta »odzivanje na krize in pripravljenost«** (*European Commission – Instrument for Stability (IfS), 2010*):

Cilj te komponente je preprečiti konflikt, če pa je do tega že prišlo podpora pokonfliktni politični stabilizaciji in zagotovitev hitrega okrevanja po naravni katastrofi. Lahko je sprožena le v kriznih razmerah ali nastajajočih kriznih razmerah, da se ponovno vzpostavi pogoje, potrebne za izvajanje razvojne pomoči Skupnosti na podlagi drugih dolgoročnih instrumentov.

Dejavnosti v okviru te komponente: podpora za razvoj demokratičnih in pluralističnih državnih ustanov, podpora mednarodnim kazenskim sodiščem, spodbujanje neodvisnih in pluralnih medijev, pomoč za žrtve nedovoljene uporabe strelnega orožja ter podpora za lajšanje vpliva protipehotnih min na civilno prebivalstvo.

- V okviru **dolgoročne komponente** so bile ugotovljene tri glavne prioritete (*European Commission – Instrument for Stability (IfS), 2010*):
 - Boj proti ter zaščita pred orožji za množično uničenje;
 - Krepitev zmogljivosti za odzivanje nečlanic EU na čezmejne grožnje kot sta terorizem in organiziran kriminal, vključno z nedovoljeno trgovino z orožjem, drogami in ljudmi;
 - Povečanje zmogljivosti pripravljenosti pred in po krizi.

Instrument za stabilnost je vse od uvedbe znatno okrepil zmogljivosti odzivanja Komisije na krizne razmere, poleg tega pa predvideva financiranje ukrepov za pripravljenost na krizne razmere in možnosti za spopadanje z dolgoročnejsimi nadregionalnimi varnostnimi grožnjami. Z izvajanjem tega novega instrumenta so se znatno povečale finančne dodelitve (v povprečju 200 milijonov EUR na leto za obdobje 2007–2013) in trajanje programov se je podaljšalo (Evropska komisija, 2008, str. 7).

3.1.4 INSTRUMENT ZA HUMANITARNO POMOČ

Instrument humanitarne pomoči v tretjih državah temelji na nediskriminacijski pomoči ljudem, ki potrebujejo človekoljubno pomoč, zlasti žrtvam naravnih nesreč, ljudem z območij, kjer potekajo oboroženi spopadi ali vojne, ter ljudem, ki bolehamo za naravnimi ali od ljudi povzročenimi boleznimi. V okviru tega programa se financirajo tudi prevozi in dejavnosti humanitarne pomoči in civilne operacije pri zaščiti žrtev spopadov. Evropska komisija financira te dejavnosti po načelu "od primera do primera" (Vlada Republike Slovenije – Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve, 2010).

Cilj politike je preprečevanje in lajšanje trpljenja. Za zagotavljanje učinkovitosti in celovitosti politike je okrepljeno sodelovanje med državami članicami in Komisijo, in sicer preko sodelovanja z nevladnimi in mednarodnimi organizacijami.

Humanitarna pomoč je namenjena prvo in predvsem ljudem v državah v razvoju. Zajema kratkoročno pomoč, ravno tako pa tudi preprečevanje katastrof in nesreč ter postopke obnove. Takšni postopki oziroma operacije trajajo tako dolgo, kot je to potrebno, in so namenjeni takojšnjim prošnjam za pomoč, ki izhajajo iz naravnih katastrof (poplave, potresi) ali katastrof, ki so posledica dejanj ljudi (vojne, spopadi), ter iz drugih izrednih okoliščin (European Commission – Humanitarian aid, 2010).

Dejavnosti, ki jih zajema humanitarna pomoč na kratki rok (traja največ šest mesecev), so (European Commission – Humanitarian aid, 2010):

- Zaščititi življenje med izrednimi razmerami in neposredno po njih;
- Zagotoviti potrebno pomoč in podporo ljudem, ki so jih prizadele dolgo-trajajoče krize, zlasti z izbruhov spopadov ali vojn;
- Izvaja kratkoročna rehabilitacijska in obnovitvena dela, zlasti na infrastrukturi in opremi, v fazi po izrednih razmerah;
- Spopasti s posledicami premikov prebivalstva s pomočjo sistemov za pomoč repatriacijo in preselitev kjer je to primerno;
- Zagotavljanja pripravljenosti kar zadeva nevarnosti in uporabiti primeren sistem hitrega zgodnjega opozarjanja in posredovanja.

Pomoč se lahko uporablja tudi za financiranje izboljšav pri njenem izvajanju, na primer pripravljalnih študij izvedljivosti, vrednotenje projekta, akcije za povečanje razumevanja humanitarne problematike, boljše usklajevanje med Skupnostjo in državami članicami.

Humanitarna pomoč Unije je lahko sprožena na zahtevo Komisije, Nevladnih organizacij, Mednarodnih organizacij, držav članic ali države upravičenke.

Komisija ima na voljo naslednje postopke odločanja (European Commission – Humanitarian aid, 2010):

- **Postopek prenosa:** Da pospeši odziv na nenadne nesreče, je Komisija pooblastila direktorja generalnega direktorata za humanitarno pomoč (ECHO) za primarno nujne

humanitarne odločbe v določenih mejah (najvišji znesek v višini 3 milijonov EUR, najdaljša doba trajanja treh mesecev);

- **Postopek pooblastitve:** Član Komisije, pristojen za humanitarno pomoč, je pooblaščen, da sprejema odločitve v zvezi z nujno pomočjo do 30 milijonov EUR za največ šest mesecev, kot tudi nenujne odločitve do največ 10 milijonov EUR. Te odločitve so predmet postopka posvetovanja (medresorsko). Nujni sklepi, ki presegajo 10 milijonov EUR in nenujni ukrepi, ki presegajo 2 milijona evrov, pa zahtevajo odobritev Odbora za Humanitarno pomoč.

Komisija je odgovorna tudi za oceno, upravljanje, spremljanje in vrednotenje dejavnosti. V skladu s postopkom odbora ji pri tem delu pomaga odbor, ki ga sestavljajo predstavniki držav članic.

V obdobju 2007–2013 je temu instrumentu namenjenih 5,6 milijarde EUR, rezerva za nujno pomoč pa znaša do 1,7 milijarde EUR. Ta vključuje odziv na nepredvidene potrebe tretjih držav po pomoči kot so humanitarne operacije, obvladovanje civilnih kriz in civilna zaščita (Evropska komisija – Generalni direktorat za proračun, 2010).

4 PREGLED DOSEŽKOV EU NA PODROČJU RAZVOJNE POMOČI V OBDOBJU FINANČNE PERSPEKTIVE 2007–2013

4.1 PREDHODNO OBDOBJE 2000–2006

Konec leta 1995 je Evropski svet začel priprave za obdobje po letu 1999 in pozval Komisijo za predstavitev prihodnje finančne perspektive EU s pogledom na širitev. V sredini leta 1997 je Komisija izdala novo finančno perspektivo z imenom Agenda 2000 (European Commission, 2008, str. 73), ki je bila prilagojena eni večjih širitev EU, ki se je zgodila v letu 2004. Takrat se je EU pridružilo kar deset novih članic, skupno jih je bilo po novem 25. Struktura letnih proračunov v sklopu Agende 2000 je bila precej drugačna od današnjih.

V sedANJI finančni perspektivi so namreč vidne spremembe, ki so prilagojene zadnji širitvi v letu 2007, ko sta se EU pridružili še dve novi članici. V strukturi odhodkov so opazne novosti, predvsem je manj naslovov odhodkov, finančni instrumenti pa so poenostavljeni. V poglavju Priloge sem priložila primerjavo med finančnima perspektivama glede na naslove odhodkov.

Leta 2006 je Komisija obljubila, da bo v prihodnosti zagotovila bolj učinkovito pomoč oziroma »večjo, boljšo in hitrejšo« pomoč. Prišel je čas za velike spremembe, ki pa so prišle tudi z novo finančno perspektivo 2007–2013.

4.2 LETO 2007

Komisija je leta 2007 v zelo kratkem času povečala učinkovitost svoje pomoči po zaslugi večjih novosti v politiki in postopkih, uvedenih v zadnjih dveh letih – sprejetje Evropskega soglasja o razvoju leta 2005 in Evropskega soglasja o humanitarni pomoči decembra 2007 ter preoblikovanje instrumentov za programe zunanje pomoči (Evropska komisija, 2008, str. 6).

V letu 2007 se je odvijalo veliko dogodkov ter zasedanj na področju razvojne politike in razvojne pomoči, najbolj odmevni dosežki razvojne pomoči EU pa so bili naslednji (povzeto po: Evropska komisija, 2008):

- **Marca 2007 je bilo sprejeto sporočilo Enakost spolov in krepitev vloge žensk v razvojnem sodelovanju.**

Gre za prvo uvajanje ustrezne strategije na evropski ravni. Ukrepi na podlagi tega sporočila pa naj bi bili zagotovljeni z akcijskim načrtom. Poleg tega je velik poudarek tudi na upoštevanju **pravic otrok** (v skladu z Evropskim soglasjem). Na tem področju sodelujeta Komisija in UNICEF in skupaj sta razvila sveženj orodij za obravnavanje in vključevanje pravic otrok v okvir evropskega razvojnega sodelovanja in zunanjih odnosov.

- **Pomoč in podpora Iraku.**

Komisija podpira obnovo Iraka od leta 2003 dalje. Osredotoča se na boj proti revščini, dotika se tudi različnih področij razvoja, pomemben poudarek pa namenja volitvam. Junija 2007 je EU vzpostavila normalne odnose s palestinsko upravo in obnovila finančno pomoč. Komisija si prizadeva tudi za rešitev težav v Gazi, vendar obstajajo težave z dostopom.

- **Septembra 2007 je bilo sprejeto prvo Poročilo o usklajenosti politike za razvoj.**

Poročilo predvsem poudarja pomen dopolnjevanja med razvojno politiko in dvanajstimi drugimi politikami EU, ki imajo vpliv na države v razvoju.

- **Decembra 2007 je v Lizboni potekal drugi vrh EU-Afrika.**

Leta 2005 je bila namreč sprejeta celovita strategija EU za Afriko in tako sta v letu 2007 Uniji le še utrdili medsebojno partnerstvo. Voditelji so sprejeli lizbonsko deklaracijo, ki je evro-afriško soglasje o vrednotah, skupnih interesih in strateških ciljih. Sprejet je bil tudi akcijski načrt, v katerem so opisana prednostna področja ukrepanja, ki so v okviru osmih tematskih partnerstev za obdobje 2008–2010.

Načrtovanje programov sodelovanja z Južno Afriko za obdobje 2007–2013 (980 milijonov EUR) se je zaključilo s sprejetjem strateškega dokumenta te države in večletnim okvirnim programom. Strateški dokument je prvi tak dokument, ki so ga skupaj pripravile Komisija, Južna Afrika in 11 držav članic EU (Evropska komisija, 2008, str. 9).

Razširjena EU ima vedno bolj pomembno vlogo kot globalni partner. V proračun za leto 2007 je skupno vključenih 6,8 milijarde EUR za financiranje ukrepov na področju predpristopne pomoči, sosedske politike, razvojnega sodelovanja, humanitarne pomoči, demokracije in človekovih pravic, skupne zunanje in varnostne politike ter instrumenta za stabilnost. Za zadevne upravičence to pomeni povečanje za 4,5 % (Evropska komisija, 2007, str. 4). To je podatek za naslov »EU kot globalni partner«, razdelitev znotraj tega naslova pa sem navedla v poglavju Priloge.

Z operativnega vidika so bila ob koncu leta 2007 vsa preostala sredstva iz 9. in prejšnjih evropskih razvojnih skladov prvič dodeljena posebnim programom, s čimer se je izvrševanje

evropskega razvojnega sklada približalo proračunskemu ciklu (Evropska komisija, 2008, str. 4).

4.3 LETO 2008

Leto 2008 je bilo tako za Evropsko unijo kot tudi njene razvojne partnerice po svetu težko. Hitro naraščajoče cene hrane in energije ter svetovna finančna kriza so postavile na preizkušnjo sposobnost EU za izpolnjevanje danih zavez glede zagotavljanja pomoči in zadovoljevanja novih potreb. Evropska komisija se je hitro odzvala, da bi ublažila učinek visokih cen hrane na revne države. **Evropska unija je do konca decembra ustanovila instrument za hrano za obdobje 2008-2010 v višine 1 milijarde EUR** iz proračuna EU in tako dokazala, da se je nanjo mogoče zanesti. Komisija je medtem **povečala svoj proračun za humanitarno pomoč v hrani in rezerve za nujno pomoč za 140 milijonov EUR** in prerazporedila sredstva, namenjena za varnost preskrbe s hrano, najbolj ranljivim skupinam prebivalstva. Poleg tega je vpoklicala 200 milijonov EUR iz nedodeljene rezerve v 10 ERS (Evropska komisija, 2009, str. 8). EU se je torej kljub nepričakovani gospodarski krizi trudila izpolniti svoje obljube ter se držati zavez Evropskega soglasja o razvoju. Leto 2008 pa je bilo tudi odločilno leto za oblikovanje in uresničitev razvojnih ciljev tisočletja. To leto je dobra polovica do doseganja ciljev za leto 2015.

Glede na napredek, ki je bil dosežen v nekaterih državah in območjih, je EU prepričana, da so zastavljeni cilji še vedno uresničljivi v vseh regijah sveta, če bomo takoj začeli delovati usklajeno in vztrajno do leta 2015. Vendar pa je EU v zvezi z uresničevanjem razvojnih ciljev tisočletja resno zaskrbljena zaradi trendov v mnogih državah in regijah, zlasti v podsaharski Afriki: to je regija z največjim deležem prebivalstva, ki živi v skrajni revščini, ima visoko stopnjo smrtnosti mater in skoraj nezmanjšan delež otrok pod starostjo petih let, ki ne dosegajo zadostne telesne teže. EU je še vedno zaskrbljena, ker so v državah z nizkimi in srednje visokimi prihodki še vedno prisotni neenakost, vključno z neenakostjo med spoloma, revščina in okoljski problemi (SVET ZA SPLOŠNE ZADEVE IN ZUNANJE ODNOSE, 2008, str. 2).

Za zagotovitev močnega skupnega odziva EU na globalni izziv razvoja, ki ga predstavlja zlasti uresničitev vseh razvojnih ciljev tisočletja (SVET ZA SPLOŠNE ZADEVE IN ZUNANJE ODNOSE, 2008, str. 3):

i. EU ponovno izraža svojo močno zavezo, da doseže skupni cilj 0,56 % ODA/BNP¹ do leta 2010 in 0,7 % ODA/BNP do leta 2015, kakor je določeno v sklepih Sveta iz maja 2005, sklepih Evropskega sveta iz junija 2005 in evropskem soglasju o razvoju. Na podlagi teh zavez naj bi se uradna razvojna pomoč podvojila in v letu 2010 preseгла 66 milijard EUR. Najmanj polovica tega skupnega povečanja bo dodeljena Afriki.

¹ Ta cilj je namenjen starim članicam. Za 12 novih članic pa velja cilj 0.17 % BNP do 2010 in 0.33 % BNP do 2015.

ii. bo EU izvedla temeljite reforme, da se izboljša učinkovitost pomoči, ki bo dosledno temeljila na izvajanju Pariške deklaracije o učinkovitosti pomoči iz leta 2005, Evropskega soglasja za razvoj in Kodeksa ravnanja EU o dopolnjevanju in delitvi dela.

Pomembnejši dosežki leta 2008 so bili (Evropska komisija, 2009):

- **Februarja 2008 je Komisija predlagala sveženj ukrepov, namenjen otrokom.**
Sveženj se nanaša predvsem na delo otrok, trgovino z otroki, nasiljem nad otroki in otroke, prizadete od spopadov.
- **Maja 2008 se je v Limi odvijalo srečanje voditeljev EU in Latinske Amerike, kar je postavilo nove temelje sodelovanja.**
- **Julija 2008 je EU organizirala svoj prvi vrh v zgodovini z Južno Afriko.**
- **Avgusta 2008 se je odvijala pomoč za Gruzijo.**
Nepričakovano se je zgodil spor med Rusijo in Gruzijo, Komisija pa je takoj ukrepala in pripravila triletni sveženj do 500 milijonov EUR. Prvo plačilo se je že realiziralo do konca leta.
- **EU in Afrika**
Začelo se je izvajanje dejavnosti v okviru tematskih partnerstev (sprejeto v Lizboni 2007), odvijal se je tudi skupni dialog (med drugim o vplivu finančne krize). Poleg tega je Komisija pripravila predloge za tristransko sodelovanje med EU, Afriko in Kitajsko, saj je prihajalo do vedno večje vključitve Kitajske v Afriki.
- **EU in AKP**
Komisija si je prizadevala za boljše regionalno sodelovanje in večje gospodarsko povezovanje med afriškimi, karibskimi in pacifiškimi partnerskimi državami, namenjeno spodbujanju rasti, trgovine in razvoja. Svoja prizadevanja je osredotočila na pogajanja za sklenitev sporazumov o gospodarskem partnerstvu s skupinami podsaharskih držav in z državami AKP na karibskem in tihoceanskem območju. Države AKP so dobile tudi sredstva iz regionalne komponente novega ERS, kot so prispevek v višini 300 milijonov EUR za mirovno pomoč v Afriki, podpora institucijam držav AKP in podpora za Svetovni sklad boja proti aidsu, tuberkulozi in malariji (Evropska komisija, 2009, str. 8).
- **Demokratično upravljanje**
Na vrh svojega programa je Komisija postavila demokratično upravljanje kot kazalnik in merilo pri načrtovanju in izvajanju tehnične in finančne pomoči. Težava pa se kaže v tem, da so razmere v vsaki državi drugačne in je to torej zelo občutljivo področje. Odkar je EU leta 1993 prvič poslala opazovalce volitev v Rusijo, so misije EU za opazovanje volitev postale zelo vidno sredstvo evropske diplomacije. Leta 2008 je Evropska komisija tako poslala misije EU za opazovanje nacionalnih volitev v 10 držav v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki: Pakistan, Butan, Nepal, Kambodžo, Ruando, Angolo, Ekvador, Gvinejo Bissau, Gano in Bangladeš. V letu 2009 Komisija nadaljuje svoj program usposabljanja za opazovalce volitev (Evropska komisija, 2009, str. 9).

- **Sinergije med instrumenti**

S ciljem povečanja učinkovitosti pomoči je v letu 2008 Komisija uskladila ustrezne geografske in tematske instrumente. Geografski programi so na primer namenjeni krepitvi institucij in demokratičnim procesom.

- **Povečanje pomoči v obliki proračunske podpore**

Med letom so prevzete obveznosti za proračunsko podporo znašale 3,86 milijarde EUR oziroma 39 % vseh prevzetih obveznosti iz proračuna ES in ERS. Od tega je šlo 2,3 milijarde EUR za splošno proračunsko podporo, 1,5 milijarde EUR pa za sektorsko proračunsko podporo.

- **Sistem v rezultate usmerjenega spremljanja (ROM)**

Omenjeni sistem je postal sestavni del izvajanja večine programov Komisije. Omogoča pregled nad izvajanjem projekta v določenem času, izvajajo pa ga neodvisni strokovnjaki.

V letu 2008 je bilo naslovu »EU kot globalni partner« namenjenih 7,3 milijarde EUR, v poglavju Priloge pa je podrobnejši pregled tega naslova za leto 2008.

4.4 LETO 2009

Komentar Andrisa Piebalgsa, evropskega komisarja za razvoj:

»Komisija je hitro ukrepala, da bi rešila težave, ki jih je povzročila kriza v letih 2008 in 2009, ter se odzvala na potrebe najobčutljivejših držav. Pokazala je, da je sposobna vpeljati nove instrumente pomoči, obstoječe pa prilagoditi, da bi čim bolj povečala učinek svoje pomoči.«

Po ocenah Komisije je bilo med 40 in 80 milijonov ljudi v državah v razvoju zaradi prehranske, gospodarske in finančne krize v letu 2009 potisnjenih v absolutno revščino.

Najpomembnejša ukrepa leta 2009, kot odziv na globalno krizo, sta bila (Poročilo 2010 o evropski pomoči, 2010):

- **Instrument za hrano**

Instrument je bil vzpostavljen konec leta 2008, in sicer v vrednosti 1 milijarde EUR ter je omogočil hitro in učinkovito reševanje težav z zagotavljanjem preskrbe s hrano. Od 1 milijarde EUR namenskih sredstev v okviru instrumenta jih je bilo do konca leta 2009 dodeljenih 837 milijonov.

- **Instrument EU FLEX za ranljivost**

V okviru tako imenovanega instrumenta FLEX za ranljivost so bile v letu 2009 prevzete obveznosti v vrednosti 236 milijonov EUR za pomoč enajstim afriškim, trem karibskim in eni pacifiški državi pri zmanjševanju finančnih primanjkljajev v njihovih državnih proračunih.

Ostali pomembni spremljevalni dogodki leta 2009 pa so bili (Evropska komisija, 2010a):

- Evropska komisija je bila proaktivna **udeleženka različnih mednarodnih forumov** (zlasti v okviru skupin G8 in G20 ter ZN), da bi poskrbela za popolno upoštevanje učinkov finančne in gospodarske krize na najrevnejše države in da bi se sprejeli posebni ukrepi za pomoč tem državam.
- **Maja 2009** so se začela **pogajanja z AKP državami** o drugi reviziji Cotonujskega sporazuma. Ravno tako se je začel vmesni pregled 10. ERS.
- **Okrepitev odnosov z Afriko preko skupne strategije EU-Afrika.**
- **Okrepitev dialoga o miru in varnosti med EU in Južno Afriko.**
- Junija 2009 je bil v Bruslju organiziran prvi vrh med EU in Pakistanom.
- Komisija je imela kot članica odbora Globalnega sklada za boj proti aidsu, tuberkulozi in malariji (GFATM) in predstavnica EU kot pomembne donatorice (872,5 milijona EUR med letoma 2002 in 2009) še naprej aktivno vlogo pri tej pobudi in se je tudi začela dejavno udeleževati v svetovnem zavezništvu za cepiva in imunizacijo (GAVI).
- **»Lokalne skupnosti: Akterji razvoja«**
Na tem področju so bile izvedene prve stopnje te strategije. Ravno tako se je zgodila prva konferenca o decentraliziranem sodelovanju, v kateri je bilo udeleženih več kot 300 predstavnikov.

Naslov »EU kot globalni partner« je v proračunu znašal 8,1 milijarde EUR. Razčlenitev tega naslova se nahaja v poglavju Priloge. V tem letu je prišlo do posebne prerazporeditve iz rezerve za nujno pomoč v instrument za hrano.

4.5 LETO 2010

Pod pragom revščine živi 79 milijonov državljanov EU oziroma 16 % prebivalstva. Med temi so še posebej ogroženi mladi in starejše prebivalstvo. V prihodnjih nekaj letih bo v Evropi zaradi gospodarske recesije morda dodatnih šest milijonov brezposelnih oseb. Na robu preživetja se bo tako znašlo še več ljudi. Leto 2010 je prav zaradi tega »evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti«, v okviru katerega se po vsej Evropi organizirajo različni dogodki in projekti (Evropska komisija, 2010b).

EU v letu 2010 še naprej nadaljuje svoja prizadevanja za pomoč revnejšim državam in ohranja močan položaj na svetovni ravni. Spopada pa se še z globalnimi izzivi, kot so podnebne spremembe, varnost preskrbe s hrano in globalizacija. Pomoč EU državam v razvoju, ki se zagotavlja prek instrumenta za razvojno sodelovanje, se bo povečala za 1,7 % in dosegla 2,4 milijarde EUR. Iz proračuna za leto 2010 se bo financiral tudi zadnji del instrumenta EU za pomoč v hrani (170 milijonov EUR), za katerega je v celoti namenjena 1 milijarda EUR (Proračun EU za leto 2010 usmerjen v okrevanje, 2010).

Proračunski izdatki, namenjeni naslovu »EU kot globalni partner« za letošnje leto so 8,1 milijarde EUR. V poglavju Priloge pa sem opisala številke posameznih instrumentov za to leto znotraj tega naslova.

EU se trudi po svojih zmogljivostih, pa vendar to ni dovolj za DVR. Kriza jih je prizadela močneje kot razvite države.

V Odboru EP za razvoj so na lastno pobudo pripravili poročilo o vplivu gospodarske krize na revnejše države. Parlament med drugim v poročilu poziva članice, naj povečajo delež razvojne pomoči v svojem BNP na 0,56 % v letu 2010 in 0,7 % v letu 2015. EU, ki prispeva 60 % svetovne razvojne pomoči, bi se po mnenju poslancev morala zavzeti za to, da revnejše države dobijo več besede v mednarodnih gospodarskih organizacijah (Evropski parlament – Tiskovna služba, 2010, 24. marec). Člani Odbora tudi poudarjajo, da mora EU podpreti inovativne razvojne mehanizme financiranja, kot je recimo davek na finančne transakcije (t.i. Tobinov davek). Davek bo prinesel dodatna in nujna finančna sredstva za doseganje boljših rezultatov na področju razvojne pomoči.

V letošnjem letu je med drugim poudarek tudi na uresničevanju MRC. Leto 2007 je bila polovica poti do doseganja teh ciljev. Ker takrat stanje ni bilo ravno sprejemljivo, so se določene zaveze prenesle v leto 2010. V letošnjem letu je zato pomemben pregled dosežkov in načrtov za prihodnost, saj je do zastavljenih ciljev le še 5 let (2015 kot ciljno leto).

Od 20. do 22. septembra 2010 bo v New Yorku potekal vrh o MRC. ZN so zato sestavili poročilo, ki opisuje trenutno stanje doseganja ciljev. V poglavju Priloge so predstavljeni dosednji rezultati na tem področju.

Poročilo poudarja, da se zaostanki pri uresničevanju MRC ne pojavljajo, ker so cilji nedosegljivi ali ker bi bilo na razpolago premalo časa, ampak prej zaradi neizpolnjenih obljub, neustreznega financiranja in pomanjkanja odgovornega ravnanja. Posledica tega je neuspeh pri zagotavljanju finančnih spodbud, storitev, tehnične podpore in ustreznih partnerstev. Zaradi naštetega je bil napredek pri odpravi revščine nesprejemljivo počasen, nekateri težko doseženi uspehi pa izginjajo zaradi prehranske in finančne krize (Unated nations information service, 2010). Potrebne so hitre in učinkovite spremembe.

Sočasno je potrebno še naprej razvijati inovativne finančne sheme, vrh o MRC septembra letos pa mora vzpostaviti transparenten mehanizem, ki bo spodbujal uresničevanje globalnih obljub po zagotavljanju razvojne pomoči. Takšen mehanizem mora imeti svoj akcijski načrt s časovnimi roki ter oblike nadzora in uveljavljanja določil (Unated nations information service, 2010).

Sklep

»V 21. stoletju 1,2 milijardi ljudi, to je vsak peti prebivalec, živi v skrajni revščini z manj kot enim ameriškim dolarjem na dan. Vsak dan zaradi lakote umre 24.000 ljudi, kar pomeni, da vsake 3,6 sekunde zaradi lakote umre en človek. Od trenutka, ko ste pričeli z branjem, je zaradi pomanjkanja hrane umrlo deset ljudi, med njimi kar sedem otrok mlajših od petih let.«

SLOGA – Platforma NVO za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč

Pomoč DVR in boj proti revščini sta ena izmed glavnih izzivov razvitega sveta. DVR nujno potrebujejo zunanjo pomoč, saj ima njihov zaostanek za razvitim svetom finančne, socialne in humanitarne posledice. Razviti svet ni brezbrizen do teh držav, saj revščina presega okvirje ekonomskih ved in ima več dimenzij, kot so kvaliteta življenja, zdravje in pismenost. V 21. stoletju ostaja vprašanje, kako se lotiti kompleksnosti revščine in prekiniti začarani krog, v katerem se nahajajo DVR.

EU je ena izmed največjih donatorjev razvojne pomoči, saj predstavlja približno 60 % ODE. Pomoč DVR je odgovornost in zaveza EU ter njenih globalnih partnerjev, ki obstaja že od začetka delovanja Unije. Njena najbolj aktivna institucija, ki deluje na področju različnih politik, je Evropska komisija. Tako pomaga tudi pri sooblikovanju razvojne politike Unije. Znotraj razvojne politike pa se izvaja tudi razvojna pomoč, ki je v prvi vrsti osredotočena na pomoč državam AKP. Unijo s temi državami veže zgodovinska vez, sicer pa Afrika zaostaja za ostalimi regijami v mnogih pogledih. Primarni cilj razvojne pomoči EU je tako izkoreninjenje revščine, ki je v skladu z MRC.

EU financira razvojno pomoč preko ERS in splošnega proračuna EU. Prvi je namenjen državam AKP in ni del splošnega proračuna, saj ima svoj režim financiranja. V splošnem proračunu pa so instrumenti namenjeni razvojni pomoči znotraj naslova »EU kot globalni partner«. Proračun mora biti usklajen z večletno finančno perspektivo, ki postavlja zgornje meje odhodkov za obdobje sedmih let.

Ob pogledu na sedanjo finančno perspektivo 2007–2013 (Priloge – Tabela 3) opazim, da znašajo predvideni odhodki za naslov »EU kot globalni partner« slabih 6 % celotnega proračuna, razvojna pomoč pa skoraj polovico teh 6-ih %. Dejstvo, da stroški uprave EU predstavljajo skoraj enak odstotek, se mi zdi popolnoma nerazumljivo in nesprejemljivo, saj področji nista primerljivi. Za razvojno pomoč je torej namenjen ERS in zelo majhen del proračuna. Pa vendar ne šteje le višina dodeljenih sredstev, ampak tudi kvaliteta razvojne pomoči. V zadnjih štirih letih je bilo na tem področju veliko doseženega. EU je organizirala svoj prvi vrh z Južno Afriko, povečala se je razvojna pomoč v obliki proračunske podpore, okrepil se je odnos med EU in Afriko, zgodil se je prvi vrh med EU in Pakistanom, Komisija je na vrh svojega programa postavila demokratično upravljanje in mnogo več. Vse pa se ni odvijalo po načrtih, še tako optimistične načrte je namreč omajala gospodarska kriza, do katere je prišlo v letu 2008. Po mojem mnenju se je Komisija tu izkazala za sposobno hitrega in učinkovitega odzivanja, saj je nemudoma vzpostavila Instrument za hrano v višini 1

milijarde EUR za obdobje treh let. Ravno tako je bil vzpostavljen instrument EU FLEX za ranljivost v pomoč AKP državam pri zmanjševanju finančnih primanjkljajev v njihovih državnih proračunih.

Kljub temu pa moramo pogledati, kaj nam kažejo pokazatelji napredka MRC. Cilji še zdaleč niso doseženi. V letu 2007 je bila polovica poti do leta 2015, rezultati pa niso ravno optimistični. Peti cilj, zdravje mater, ima najmanjši napredek – smrtnost mater je še vedno zelo visoka, predvsem v podsaharski Afriki. Problem ostaja tudi pri smrtnosti otrok, ki je še vedno previsoka, in doseganju univerzalne izobrazbe. Boljši rezultati so pri sedmem cilju – pitna voda, saj je bilo v letu 2007 doseženih 90 % cilja. Ciljno leto 2015 se bliža z veliko hitrostjo, problemi pa še vedno ostajajo. Glede na poročilo Evropskega parlamenta je finančna kriza v DVR prešla v gospodarsko, socialno in humanitarno krizo. Za DVR to pomeni prepad, ki bi lahko izničil celotno desetletje boja proti revščini in izključenosti.

EU poudarja cilj 0,56 % BNP/ODA do leta 2010 oziroma 0,7 % BNP/ODA do leta 2015 za stare članice in 0,17 % BND do 2010 in 0,33 % do 2015 za dvanajst novih članic. Ugotavljam, da ta cilj dosega samo pet držav (Norveška, Švedska, Nizozemska, Danska in Luksemburg). Menim, da je problem v tem, da so bile nekatere države do nedavnega še same prejemnice pomoči, ob vstopu v EU pa so postale donatorice.

Ugotavljam, da je za večjo učinkovitost razvojne pomoči EU pomembna usklajenost njenih politik z razvojno politiko, saj ima to velik vpliv na končni rezultat. V letu 2007 je bilo sicer sprejeto Poročilo o usklajenosti politike za razvoj, vendar je potrebno to še bolj poudarjati in izpostavljati.

Opazam tudi, da je EU pomemben humanitarni partner na globalni ravni, velik del teh sredstev je namenjen postkriznim ukrepom, kot so rekonstrukcije in rehabilitacije. Ta sredstva bi imela vsekakor večjo dodano vrednost, če bi se jih še več vložilo v »preventivo«.

Moja končna ugotovitev je, da se EU in njeni voditelji zavedajo, da je razvojna pomoč pomemben dejavnik razvoja v DVR. Večati skušajo obseg in kvaliteto svoje pomoči ter ozaveščati prebivalstvo o resnosti razvojnega problema. Na poti do končnega cilja so seveda vzponi in padci, a pomembno je, da v cilj verjamejo in sodelujejo z globalnimi partnerji. Čas je za nove pristope, še višjo kvaliteto razvojne pomoči in inovativne pristope financiranja. Bistvena pa je pomoč DVR, ki je v prvi vrsti usmerjena v humanitarne cilje.

Literatura in Viri

1. *About OECD*. Najdeno 20. aprila 2010 na spletnem naslovu http://www.oecd.org/pages/0,3417,en_36734052_36734103_1_1_1_1_1,00.html
2. Bobek, V., & Bobek, V. (2003). *Osnove mednarodnih ekonomskih odnosov*. Maribor: Poslovno-ekonomska fakulteta.
3. Čok, M., Stanovnik, T., Cirman, A., Rupel, V., & Rant, V. (2009). *Javne finance v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. *eudays.eu*. Najdeno dne 5. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.eudevdays.eu/>
5. *EUROPA – Človekoljubna pomoč*. Najdeno 22. marca 2010 na spletnem naslovu http://europa.eu/pol/hum/index_sl.htm
6. *EUROPA – Človekove pravice*. Najdeno 22. marca 2010 na spletnem naslovu http://europa.eu/pol/rights/index_sl.htm
7. *EUROPA – General development framework*. Najdeno 22. marca 2010 na spletnem naslovu http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/114173_en.htm
8. *EUROPA – Institucije in drugi organi Evropske unije*. Najdeno 28. aprila 2010 na spletnem naslovu http://europa.eu/institutions/index_sl.htm
9. European Commission - Instrument for Stability (IfS). Najdeno 15. aprila 2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/ifs_en.htm
10. *European Commission – Development*. Najdeno 13. julija 2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/development/index_en.cfm
11. *European Commission – EuropeAid*. Najdeno 13. julija 2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/europeaid/index_en.htm
12. *EUROPEAN COMMISSION – FINANCIAL PROGRAMMING AND BUDGET*. Najdeno 15. maja 2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/budget/index_en.htm
13. *European Commission – Humanitarian aid*. Najdeno 13. julija 2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm
14. European Commission (2008). *EUROPEAN UNION PUBLIC FINANCE – FOURTH EDITION*. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. Dosegljivo na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/budget/library/publications/financial_pub/EU_pub_fin_en.pdf
15. *European development fund (EDF)*. Najdeno 5. maja 2010 na spletnem naslovu http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r12102_en.htm
16. Evropska komisija – Generalni direktorat za proračun (2007). *Naložba v našo prihodnost / Finančni okvir Evropske unije za obdobje 2007-2013*. Luksemburg: Urad za uradne publikacije Evropske skupnosti, 2007. Dostopno na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/budget/library/publications/financial_pub/investing_2007-2013_sl.pdf
17. Evropska komisija (2005). *Splošni proračun Evropske unije za proračunsko leto 2005 – Številke*. Luksemburg: Urad za uradne objave Publikacije Evropskih skupnosti, 2005. Dostopno na spletnem naslovu http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=KVAG05001
18. Evropska komisija (2007). *SPLOŠNI PRORAČUN EVROPSKE UNIJE ZA PRORAČUNSKO LETO 2007 – Številke*. Luksemburg:Urad za uradne publikacije Evropske skupnosti, 2007. Dostopno na http://ec.europa.eu/budget/library/publications/budget_in_fig/syntchif_2007_2_sl.pdf

19. Evropska komisija (2008). *Povzetki-Letno poročilo 2008 o razvojni politiki in politiki zunanje pomoči Evropske skupnosti ter njuno izvajanje v letu 2007*. Luksemburg: Urad za uradne publikacije Evropske skupnosti, 2008. Dostopno na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/europeaid/multimedia/publications/publications/annual-reports/2008_en.htm
20. Evropska komisija (2009). *Povzetki-Letno poročilo 2009 o razvojni politiki in politiki zunanje pomoči Evropske skupnosti ter njuno izvajanje v letu 2008*. Luksemburg: Urad za uradne publikacije Evropske skupnosti, 2009. Dostopno na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/europeaid/multimedia/publications/publications/annual-reports/2009_en.htm
21. Evropska komisija (2010a). Poročilo Komisije Svetu in evropskemu Parlamentu. *Letno poročilo 2010 o razvojni politiki in politiki zunanje pomoči Evropske unije ter njenem izvajanju v letu 2009*. Bruselj, 2010. Dostopno na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/europeaid/multimedia/publications/publications/annual-reports/2010_en.htm
22. Evropska komisija (2010b). *Proračun za leto 2010 – Postavitev temeljev za oživitev gospodarstva*. Luksemburg: Urad za publikacije Evropske unije, 2010. Dostopno na http://ec.europa.eu/budget/library/publications/budget_in_fig/dep_eu_budg_2010_sl.pdf
23. Evropska komisija (2010c). *Splošni proračun Evropske unije za proračunsko leto 2010 – Številke*. Luksemburg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2010. Dostopno na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/budget/library/publications/budget_in_fig/syntchif_2010_sl.pdf
24. *EVROPSKI PARLAMENT – INFORMACIJSKA PISARNA ZA SLOVENIJO: Gradivo za medije*. Zasedanje parlamentarne skupščine AKP – EU. Ljubljana, 2008. Dostopno na http://www.gr-sejem.si/novinarsko-sredisce/sporocila-za-medije/#id_45
25. *EVROPSKI PARLAMENT - Splošni pregled razvojne politike*. Najdeno 20. aprila 2010 na spletnem naslovu http://infoeuropa.sliven.bg/eu_fact_sheets/relations/general/article_7253_sl.htm
26. Evropski parlament – Tiskovna služba (2010, 24. Marec). Države v razvoju niso vzrok krize, so pa njene prve žrtve. Najdeno 2. avgusta 2010 na spletnem naslovu http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/028-71023-081-03-13-903-20100319STO70951-2010-22-03-2010/default_sl.htm
27. *Financing instrument for development cooperation – DCI (2007-2013)*. Najdeno 15. aprila 2010 na http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/114173_en.htm
28. *Instrument for humanitarian aid*. Najdeno 7. julija 2010 na spletnem naslovu http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/r10001_en.htm
29. *Instrument for Stability (Ifs) – EU in action*. Najdeno 7. julija 2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/external_relations/ifs/index_en.htm
30. *Milenijski razvojni cilji*. Najdeno 17. Julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.filantropija.org/filantropija.asp?FolderId=199>
31. Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije - Sektor za načrtovanje politik in raziskave (2008). *PREDSEDOVANJE Slovenije Svetu Evropske unije : zunanji odnosi*. Ljubljana: Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, 2008.
32. Moussis, N. (1999). *Evropska unija : pravo, ekonomija, politike*. Ljubljana: Littera picta, 1999.
33. Mrak, M., Bučar, M., & Kamnar, H. (2007). Mednarodno razvojno sodelovanje republike Slovenije. *IB revija*, 41(3/4), 50-67.
34. Pleško, A. (2009). *Razvojna pomoč : kaj, zakaj, komu, kako? : znanje, ki rešuje življenje, odgovornost, ki se je moramo zavedati* / Aleksandra Pleško. Ljubljana : UNICEF

- Slovenija, 2009. Dostopno na <http://www.2plati1sveta.si/razvojna-pomoc/media/razvojna.pomoc.pdf>
35. *Poročilo 2010 o evropski pomoči – kako ukrepanje Evropske unije pomaga najrevnejšim državam pri razvoju*. Najdeno 5. julija 2010 na spletnem naslovu <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/845&format=HTML&aged=0&language=SL&guiLanguage=fr>
 36. Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije. *Uradni list Evropske unije 2010/C 83/01*. Najdeno 13. julija na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:SL:PDF>
 37. *Proračun EU za leto 2010 usmerjen v okrevanje*. Najdeno 1. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/655&format=HTML&aged=0&language=SL&guiLanguage=sl>
 38. *Republika Slovenija. Ministrstvo za finance – Mednarodni finančni odnosi*. Najdeno 22. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/slov/medn_fin/proracun_EU_fin_perspektiva.htm
 39. *Republika Slovenija. Ministrstvo za finance – Razpisi*. Najdeno dne 22. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.svrez.gov.si/si/razpisi/razpisi_programov_pomoci_evropske_unije_v_drzavah_neclanicah_evropske_unije/
 40. *SLOGA – Platforma NVO za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč*. Najdeno 1. Septembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.sloga-platform.org/>
 41. Svet Evropske unije & Evropska komisija. *Evropa v svetu – Prizadevanje za mir, varnost in stabilnost*. Luksemburg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2007.
 42. SVET ZA SPLOŠNE ZADEVE IN ZUNANJE ODNOSE. *Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o EU kot globalnemu partnerju za razvoj: pospeševanje napredka na poti k uresničitvi razvojnih ciljev tisočletja*. Bruselj, 2008. Dostopno na <http://register.consilium.europa.eu/pdf/sl/08/st09/st09907.sl08.pdf>
 43. *Unated nations information service*. Najdeno 20. junija 2010 na spletnem naslovu <http://www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2010/unisinf357.html>
 44. *Unicef - Milenijski razvojni cilji*. Najdeno 5. maja 2010 na spletnem naslovu <http://www.unicef.si/main/milenijski.wlgt>
 45. *Vlada Republike Slovenije – Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve*. Najdeno 22. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.svrez.gov.si/si/aktualne teme/naslednja_financna_perspektiva/
 46. *Whitia*. Najdeno 23. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.worldhealthimaging.org/global.html>

Priloge

Kazalo prilog

Priloga 1: Seznam pogosto uporabljenih kratic	1
Priloga 2: Seznam držav OECD/DAC.....	2
Priloga 3: Večletni finančni okvir 2007–2013	3
Priloga 4: Izdatki EU za naslov »EU kot globalni partner« v obdobju 2007–2010	4
Priloga 5: Prikaz držav v razvoju.....	5
Priloga 6: Agenda 2000 in večletna finančna perspektiva 2007–2013 po naslovih odhodkov	6
Priloga 7: TOP 10 donatorjev ODA za Afriko v letu 2008.....	7
Priloga 8: TOP 10 prejemnikov ODA v Afriki za leto 2008	8
Priloga 9: Doseganje razvojnih ciljev tisočletja v letu 2007 (polovica poti do 2015).....	9
Priloga 10: Globalni napredek pri doseganju razvojnih ciljev tisočletja.....	9

Priloga 1: Seznam pogosto uporabljenih kratic

Tabela 1: Seznam pogosto uporabljenih kratic

KRATICA	POMEN (SLOVENSKI PREVOD)
AKP	Države Afrike, Karibov in Pacifika
BNP	Bruto nacionalni proizvod
ČDO	Čezmorske države in ozemlja
DCI	Development cooperation instrument (Instrument za razvojno sodelovanje)
DVR	Države v razvoju
EIDHR	European instrument for democracy and human rights (Instrument za demokracijo in človekove pravice)
EP	Evropski parlament
ERS	Evropski razvojni sklad
EU	Evropska unija
IFS	Instrument for stability (Instrument za stabilnost)
MRC	Milenijski razvojni cilji
ODA	Official development assistance (Uradna razvojna pomoč)
OECD	Organization for economic cooperation and development (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj)
OZN	Organizacija Združenih narodov

Priloga 2: Seznam držav OECD/DAC

Tabela 2: DAC seznam prejemnikov ODA (poročanje za leti 2009 in 2010)

NAJMANJ RAZVITE DRŽAVE	DRŽAVE Z NIZKIM DOHODKOM	DRŽAVE IN OZEMLJA Z NIŽJIM SREDNJIM DOHODKOM	DRŽAVE IN OZEMLJA Z VIŠJIM SREDNJIIM DOHODKOM
Afganistan	Slonokoščena obala	Albanija	Anguilla
Angola	Gana	Alžirija	Antigva in Barbuda
Bangladeš	Kenija	Armenija	Argentina
Benin	Koreja, Dem. Rep	Azerbajdžan	Barbados
Butan	Kirgiška	Bolivija	Belorusija
Burkina Faso	Nigerija	Bosna in Hercegovina	Belize
Burundi	Pakistan	Kamerun	Botswana
Kambodža	Nova Gvineja	Zelenortski otoki	Brazilija
Srednjeafriška Republika	Tadžikistan	Kitajska	Chile
Čad	Uzbekistan	Kolumbija	Cookovi otoki
Komori	Vietnam	Kongo	Rep. Costa Rica
Kongo, Dem. Republika	Zimbabve	Dominikanska republika	Hrvaška
Djibouti		Ekvador	Kuba
Ekvatorialna Gvineja		Egipt	Dominika
Eritreja		El Salvador	Fidži
Etiopija		Makedonija	Gabon
Gambija		Georgia	Grenada
Gvineja		Gvatemala	Jamaica
Gvineja Bissau		Gvajana	Kazahstan
Haiti		Honduras	Libanon
Kiribatija		Indija	Libija
Laos		Indonezija	Malezija
Lesotho		Iran	Mauritius
Liberij		Irak	Mayotte
Madagaskar		Jordan	Mexico
Malawi		Kosovo	Črna Gora
Maldivi		Marshallovi otoki	Montserrat
Mali		Mikronezija, Federativne države	Nauru
Mavretanija		Moldavija	Oman
Mozambik		Mongolija	Palau
Mjanmar		Maroko	Panama
Nepal		Namibija	Srbija
Niger		Nikaragva	Sejšeli
Ruandi		Niue	Južna Afrika
Samoa		Območja pod palestinsko upravo	St Helena
Sao Tome in Principe		Paragvaj	St Kitts-Nevis
Senegal		Peru	St Lucia
Sierra Leone		Filipini	St Vincent in Grenadine
Salomonovi otoki		Šri Lanka	Suriname
Somalija		Svazija	Trinidad in Tobago
Sudan		Sirija	Turčija
Tanzanije		Tajska	Urugvaj
Timor-Leste		Tokelau	Venezuela
Togo		Tongo	
Tuval		Tunizija	
Uganda		Turkmenistan	
Vanuatu		Ukrajina	
Jemen		Wallis in Futuna	
Zambija			

Vir: About OECD, 2010.

Priloga 3: Večletni finančni okvir 2007–2013

Tabela 3: Večletni finančni okvir 2007–2013

PRAVICE ZA PREVZEM OBVEZNOSTI	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	SKUPAJ 2007-2013
1. TRAJNOSTNA RAST	53 979	57 653	61 696	63 555	63 638	66 628	69 621	436 770
Konkurenčnost za rast in zaposlovanje	8 918	10 386	13 269	14 167	12 987	14 203	15 433	89 363
Kohezija za rast in zaposlovanje	45 061	47 267	48 427	49 388	50 651	52 425	54 188	347 407
2. OHRANJANJE IN UPRAVLJANJE NARAVNIH VIROV	55 143	59 193	56 333	59 955	60 338	60 810	61 289	413 061
Od tega: Odhodki, povezani s trgov, in neposredna plačila	45 759	46 217	46 679	47 146	47 617	48 093	48 574	330 085
3. DRŽAVLJANSTVO, SVOBODA, VARNOST IN PRAVICA	1 273	1 362	1 518	1 693	1 889	2 105	2 376	12 216
Svoboda, varnost in pravica	637	747	867	1 025	1 206	1 406	1 661	7 549
Državljanstvo	636	615	651	668	683	699	715	4 667
4. EU KOT GLOBALNI AKTER	6 578	7 002	7 440	7 893	8 430	8 997	9 595	55 935
5. UPRAVA ⁽¹⁾	7 039	7 380	7 525	7 882	8 334	8 670	9 095	55 925
6. NADOMESTILA	445	207	210					862
ODOBRITVE ZA PREVZEM OBVEZNOSTI SKUPAJ	124 457	132 797	134 722	140 978	142 629	147 210	151 976	974 769
kot odstotek BND	1,02 %	1,08 %	1,13 %	1,16 %	1,13 %	1,12 %	1,11 %	1,11 %
ODOBRITVE PLAČIL – SKUPAJ	122 190	129 681	120 445	134 289	134 263	141 273	143 153	925 294
kot odstotek BND	1,00 %	1,05 %	1,01 %	1,10 %	1,06 %	1,08 %	1,05 %	1,05 %
Razpoložljiva razlika do zgornje meje	0,24 %	0,19 %	0,23 %	0,14 %	0,18 %	0,16 %	0,19 %	0,19 %
Zgornja meja lastnih sredstev kot odstotek BND	1,24 %	1,24 %	1,24 %	1,24 %	1,24 %	1,24 %	1,24 %	1,24 %
<i>(*) v milijonih EUR, v tekočih cenah</i>								

Vir: Evropska komisija (2010c), Splošni proračun Evropske unije za proračunsko leto 2010 – Številke, str. 7.

Priloga 4: Izdatki EU za naslov »EU kot globalni partner« v obdobju 2007–2010

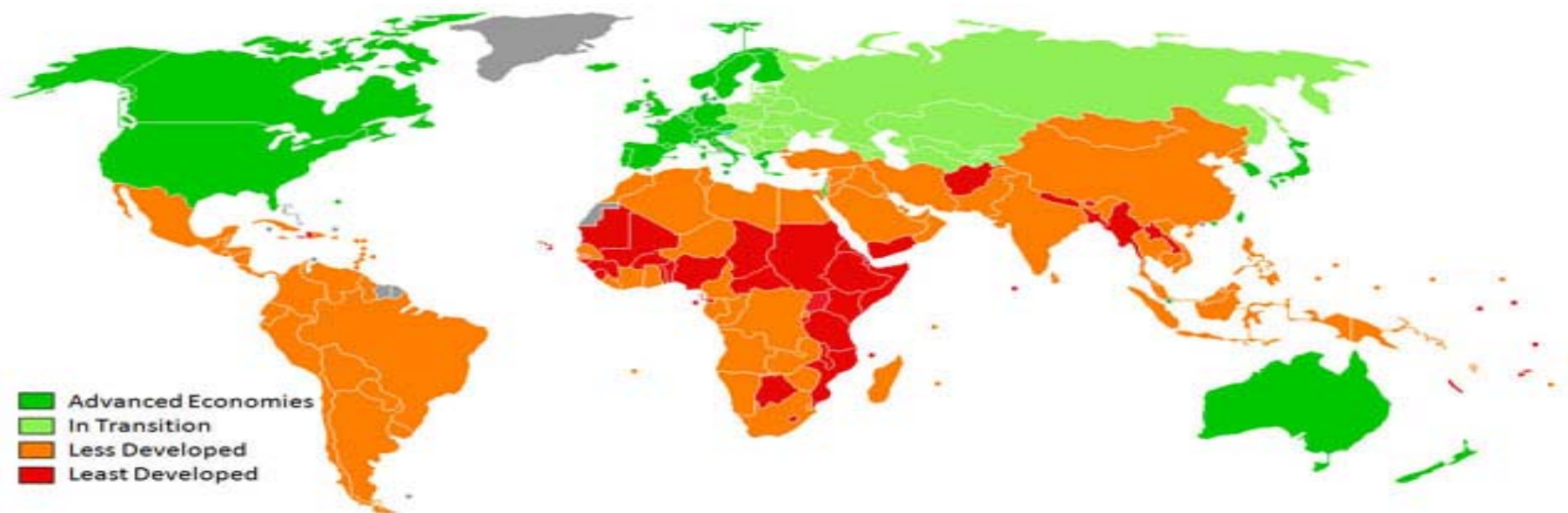
Tabela 4: Izdatki EU za naslov »EU kot globalni partner« 2007–2010 (poudarek na instrumentih razvojne pomoči)

Instrument	2007		2008		2009		2010	
	v EUR	v %	v EUR	v %	v EUR		v EUR	V %
Instrument za razvojno sodelovanje (DCI)	2 208 696 784	32,4	2 253 190 000	30,8	2 377 086 160	29,3	2 467 932 439	30,3
Demokracija in človekove pravice (EIDHR)	142 091 078	2,1	147 211 000	2,0	157 361 200	2,0	164 198 200	2,0
Instrument za stabilnost	212 895 738	3,1	179 096 000	2,4	188 083 000	2,3	219 559 000	2,7
Humanitarna pomoč	732 160 000	10,7	751 271 000	10,3	777 051 000	9,6	800 518 000	9,8
Rezerva za nujno pomoč	234 527 000	-	239 218 000	3,3	166 000 000	2,1	248 882 000	3,1
Instrument za hrano	-	-	638 000 000	2,1	192 000 000	7,0	170 000 000	2,1
Drugi ukrepi in programi (vključno z decentraliziranimi agencijami)	390 162 000	5,7	201 437 000	2,8	286 636 000	3,5	300 730 322	3,7
Instrument za predpristopno pomoč (IPA)	1 263 130 000	18,5	1 440 233 000	19,7	1 521 103 000	18,8	1 587 100 000	19,5
Evropski instrument sosedstva in partnerstva (ENPI)	1 419 955 400	20,8	1 564 619 000	21,4	1 621 450 000	20,0	1 587 100 000	19,5
Instrument za industrijsko razvite države (ICI)	24 700 000	0,4	25 170 000	0,3	25 287 000	0,3	58 240 000	0,7
Instrument za sodelovanje na področju jedrske varnosti (INSC)	1 268 000	0,02	72 523 000	1,0	73 973 000	0,9	70 452 882	0,9
Makroekonomska pomoč	58 201 000	0,9	152 000 000	2,1	99 000 000	1,2	98 985 000	1,2
Skupna zunanja in varnostna politika (SZVP)	159 200 000	2,3	285 250 000	3,9	242 900 000	3,0	281 541 000	3,5
Jamstva ES za dajanje posojil	200 000 000	2,9	-	-	-	-	-	-
Skupaj za naslov »EU kot globalni partner«	6 812 460 000	100,0	7 311 218 000	100,0	8 103 930 360	100,0	8 141 006 470	100,0

Vir: EUROPEAN COMMISSION – FINANCIAL PROGRAMMING AND BUDGET, 2010.

Priloga 5: Prikaz držav v razvoju

Slika 1: Zemljevid držav v razvoju

*Temno zelena barva predstavlja napredna gospodarstva, svetlo zelena gospodarstva v tranziciji, oranžna barva označuje manj razvite države, rdeča pa najmanj razvite države.

Vir: Whitia, 2010.

Priloga 6: Agenda 2000 in večletna finančna perspektiva 2007–2013 po naslovih odhodkov

Tabela 5: Primerjava med Agendo 2000 in finančno perspektivo 2007–2013 po naslovih odhodkov (podrobno naslov 4)

AGENDA 2000	FINANČNA PERSPEKTIVA 2007-2013
NASLOV 1: KMETIJSTVO	NASLOV 1: TRAJNOSTNA RAST
NASLOV 2: STRUKTURNI UKREPI	NASLOV 2: OHRANJANJE IN UPRAVLJANJE NARAVNIH VIROV
NASLOV 3: NOTRANJE POLITIKE	NASLOV 3: DRŽAVLJANSTVO, SVOBODA, VARNOST IN PRAVICA
NASLOV 4: ZUNANJI UKREPI	NASLOV 4: EU KOT GLOBALNI AKTER
<ul style="list-style-type: none"> • GOSPODARSKE IN FINANČNE ZADEVE • KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA • ENERGETIKA IN PROMET • OKOLJE • RIBIŠTVO • OBDAVČENJE IN CARINSKA UNIJA • IZOBRAŽEVANJE IN KULTURA • VAROVANJE ZDRAVJA IN VARSTVO POTROŠNIKOV • ZUNAJE ZADEV, OD TEGA: <ul style="list-style-type: none"> ○ Večstranski odnosi in splošne zadeve na področju zunanjih zadev ○ SZVP ○ Človekove pravice in demokracija ○ Odnosi z državami, ki niso članice EU in OECD ○ Odnosi z Vzhodno Evropo, Kavkazom in republikami osrednje Azije ○ Odnosi z Zahodnim Balkanom ○ Odnosi z Bližnjim Vzhodom in južnim Sredozemljem ○ Odnosi z Latinsko Ameriko ○ Odnosi z Azijo ○ Strategija in usklajevanje politik • TRGOVINA • RAZVOJ IN ODNOSI Z DRŽAVAMI AKP • ŠIRITEV • HUMANITARNA POMOČ 	<ul style="list-style-type: none"> • INSTRUMENT ZA PREDPRISTOPNO POMOČ (IPA) <ul style="list-style-type: none"> ○ Zaposlovanje in socialne zadeve ○ Kmetijstvo in razvoj podeželja ○ Energetika in promet ○ Regionalna politika ○ Širitev • EVROPSKI INSTRUMENT SOSEDSTVA IN PARTNERSTVA • INSTRUMENT ZA RAZVOJNO SODELOVANJE (DCI) <ul style="list-style-type: none"> ○ Energetika in promet ○ Okolje ○ Zunanji odnosi ○ Razvoj in odnosi z državami AKP • INSTRUMENT ZA INDUSTRIALIZIRANE DRŽAVE • INSTRUMENT ZA DEMOKRACIJO IN ČLOVEKOVE PRAVICE (EIDHR) • INSTRUMENT ZA SODELOVANJE NA PODROČJU JEDRSKE VARNOSTI • INSTRUMENT ZA STABILNOST (IFS) • HUMANITARNA POMOČ • MAKROEKONOMSKA POMOČ • SZVP • JAMSTVA ZA DAJANJE POSOJIL • REZERVA ZA NUJNO POMOČ • DRUGI UKREPI IN PROGRAMI • DECENTRALIZIRANE AGENCIJE
NASLOV 5: UPRAVA	NASLOV 5: UPRAVA
NASLOV 6: REZERVE	NASLOV 6: NADOMESTILA
NASLOV 7: PREDPRISTOPNA POMOČ	
NASLOV 8: NADOMESTILA	

Vir: Evropska komisija (2005). Splošni proračun Evropske unije za proračunsko leto 2005 – Številke; Evropska komisija (2010c). Splošni proračun Evropske unije za proračunsko leto 2010 – Številke.

Priloga 7: TOP 10 donatorjev ODA za Afriko v letu 2008

Tabela 6: TOP 10 donatorjev ODA za območje Afrike v letu 2008

Donator	V milijonih ameriških dolarjev	V odstotkih
1 ZDA	7 202	16%
2 institucije EU	6 012	14%
3 IDA	4 053	9%
4 Francija	3 370	8%
5 Nemčija	2 703	6%
6 Združeno kraljestvo	2 594	6%
7 AfDF	1 625	4%
8 Japonska	1 571	4%
9 Nizozemska	1 516	3%
10 Svetovni sklad	1 372	3%
Drugi donatorji	11 986	27%
Skupaj	44 005	100%

Vir: About OECD, 2010.

Priloga 8: TOP 10 prejemnikov ODA v Afriki za leto 2008

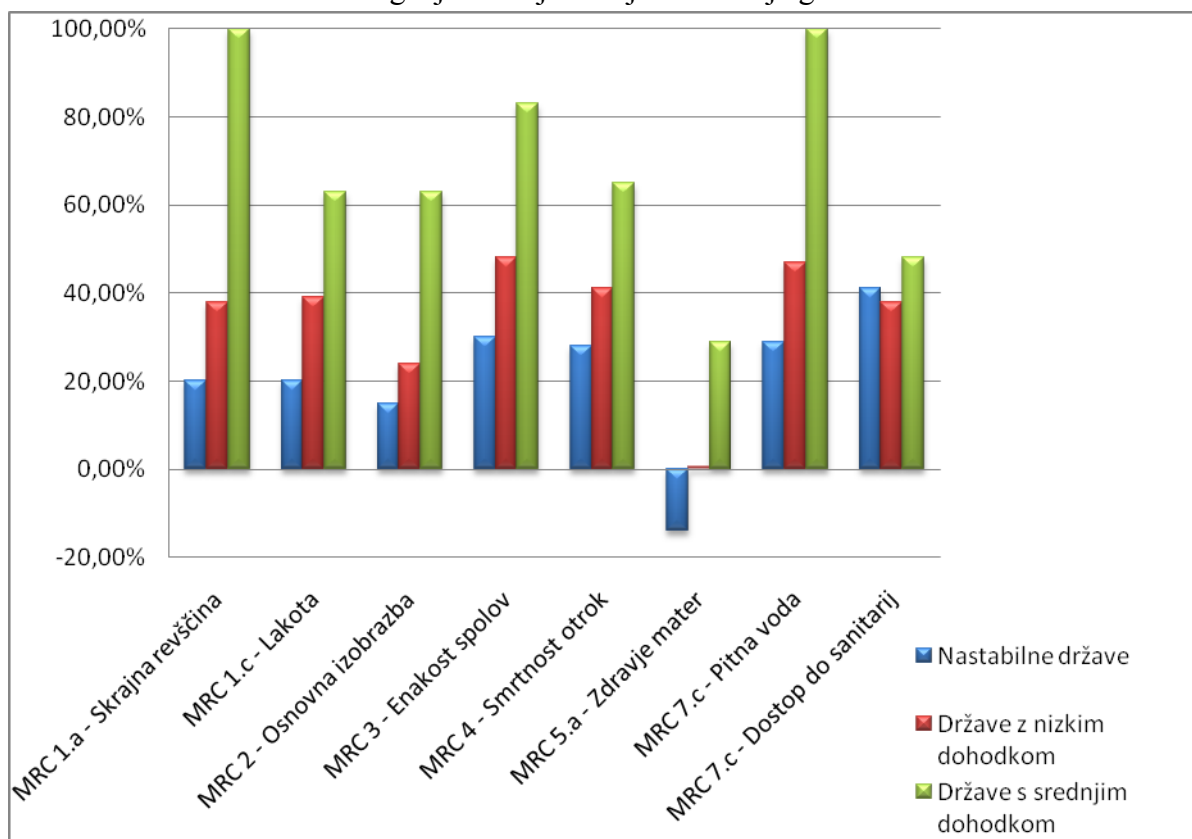
Tabela 7: TOP 10 prejemnikov ODA za območje Afrike za leto 2008

Država	V milijonih ameriških dolarjev	V odstotkih
1 Etiopija	3 327	8%
2 Sudan	2 384	5%
3 Tanzanija	2 331	5%
4 Mozambik	1 994	5%
5 Uganda	1 657	4%
6 Kongo, Dem. Rep	1 610	4%
7 Kenija	1 360	3%
8 Egipt	1 348	3%
9 Gana	1 293	3%
10 Nigerija	1 290	3%
Drugi prejemniki	25 411	58%
Skupaj	44 005	100%

Vir: About OECD, 2010.

Priloga 9: Doseganje razvojnih ciljev tisočletja v letu 2007 (polovica poti do 2015)

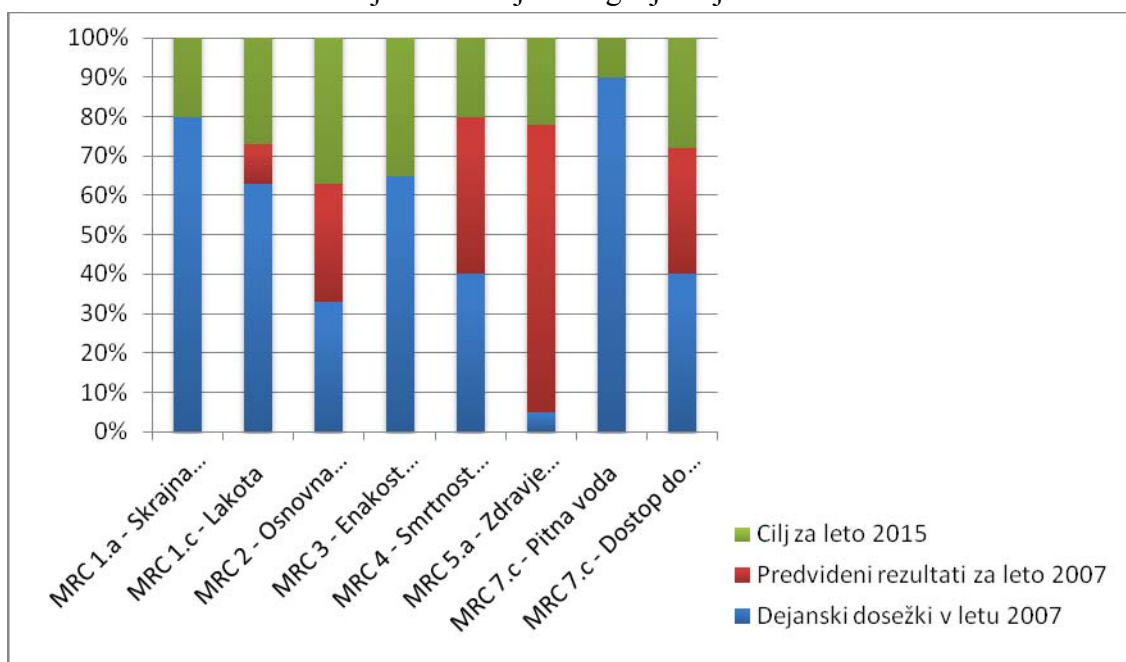
Graf 1: Doseganje razvojnih ciljev tisočletja glede na države

Vir: European Commission – EuropeAid, 2010.

Priloga 10: Globalni napredek pri doseganju razvojnih ciljev tisočletja

Graf 2: Dejansko stanje doseganja ciljev v letu 2007

Vir: European Commission – EuropeAid, 2010.